

1941.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetyslän raportti n:o 1.

Ministeriö Talas

2/1 1941

Roomassa, 2 päivänä tammikuuta 1941.

N:o 35/3.

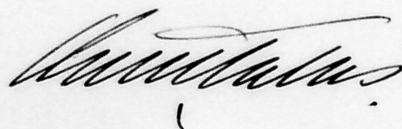
ULKOASIAINMINISTERIÖN		
1 / 215 Sal. 1941		
10/1-41	100	100
RYHMÄ	OLAS	
5	C10	

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 1, jonka nimikkeenä on:

Voidaanko Kreikan sotaa verrata Suomen sotaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

R o o m a s s a 2 p:nä tammi kuuta 19 41.

Asia: Voidaanko Kreikan sotaa ver-
rata Suomen sotaan.

1/215 Pal... 41
10/1-40
C 10

Eräissä ulkomaalaisissa ja ainakin yhdessä Suomessa ilmestyvässä ruotsinkielisessä sanomalehdessä on verrattu Kreikan sotaa Italian kanssa Suomen viimeiseen sotaan. Vaikkakin tämä vertaus on niin ontuva, että sen aiheettomuuden ilman muuta pitäisi olla jokaiselle selvä, tahdon kuitenkin huomauttaa suurimmista eroavaisuuksista Suomen ja Kreikan sotien välillä.

Poliittinen eroavaisuus on jo siinä, että kun Suomi oli todella riidattomasti puolueeton eikä ollut vastamottanut takeita miltään valtakunnalta, Kreikka oli hyväksynyt Englannin antamat takeet. Oliko Kreikka lisäksi, kuten italialaiset väittävät, luovuttanut tukikohtia Englannin laivastolle, jäänee tois-
laiseksi epävarmaksi, mutta ainakin italialaisilla oli täysi aihe otaksua sellaista.

Toinen poliittinen eroavaisuus on siinä, että Kreikka maantieteellisen asemansa kautta oli kahden keskenään sotaa käyvän suurvallan sotavoimien välissä, kun Venäjä sitävastoin ei ollut sodassa minkään muun valtakunnan kanssa.

Vieläkin suuremmat ovat eroavaisuudet Suomen ja Kreikan sotien välillä, kun niitä sotilaalliselta kannalta vertaa.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Italian ja Kreikan asukkaitten lukumäärä suhtautuu toisiinsa suunnilleen kuin 7:1, Venäjän asukasmäärän ollessa noin 50 kertaa suuremman kuin Suomen. Sotänäyttämölläkin Venäjällä oli ääretön ylivoima niin miesten lukumäärään kuin aseistukseen nähden, kun taas sotänäyttämöllä Albaniassa Kreikalla on suurempi miesluku ja ainakin yhtä hyvä aseistus. Suomen sodassa rintaman pituus oli suunnilleen 1500 km., Kreikan sodassa vain noin 150 km.

Venäjä saattoi käyttää kaikki voimansa Suomea vastaan, Italia käy samaan aikaan sotaa Englannin maailmanvaltaa vastaan.

Suomi sai sotilaallista avustusta muualta vain nimeksi, Kreikkaa tukee heti alusta pitäen Englanti kaikkine maailmanvallan apukeinoineen.

Ei yleensä ole oikein käsitellä Kreikan ja Italian välistä sotaa erikoisena sotana; tosiasiassa se on vain eri rintamaosa Englannin ja Italian sodassa.

Tällä en luonnollisesti halua hälventää kreikkalaisten sotilaitten kunniaa, mutta suomalaisille sotilaille tehdään vääryyttä, kun kreikkalaisten taistelua verrataan suomalaisten taisteluun.

Italialaisten tappioista ei myöskään saa syyttää italialaisia sotilaita. Antavathan kreikkalaisetkin heille tunnustusta. Italialaisten tappioitten syytä on etupäässä se, että Italia ryhtyi sotaan liian huonosti varustettuna. Sanotamhan että sotilaspiirit olivat varoittaneet Kreikan

sotaan ryhtymästä. Että sotaan tästä huolimatta ryhdyttiin, lienee johtunut Italian Ateenassa olleen lähettilään vakuuksista, ettei Kreikka lopullisesti ryhdy todelliseen vastarintaan, vaan antautuu muutaman nimellisen taistelun jälkeen. Katkera kokemus osoitti, että lähettiläs teki itsensä syypääksi kohtalokkaaseen erehdykseen.

Toinen kohtalokas italilaisten tekemä erehdys oli heidän luulonsa, että he kykenisivät suojaamaan yhteytensä Albaniaan Adrian meren kautta. Kun englantilaisten onnistuu suuressa määrin tätä yhteyttä häiritä, on italialaisille mahdollista lähettää vain riittämättömiä voimia Albaniaan.

Mutta kaikista vastoinkäymisistä ja kaikista vaikeuksista huolimatta on todennäköistä, että Italia keväällä tai ainakin kesällä selviytyy voittajana tällä sotänäyttämöllä. Täytyykö Italian, suoriutuaksensa voittajana, lopuksikin turvautua Saksan apuun, on kyseenalaista.

Quintana

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeriö Talas

4/1 1941

Roomassa, 4 päivänä tammikuuta 1941.

N:o 36/4.

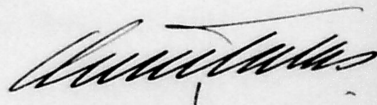
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 2 / 215 - Tal D. 1941		
10/1-41	Ne	100
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	C 10	

Herra Ministeri .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ministeri , raporttini n:o 2, jonka
nimikkeenä on:

Churchillin puheen vastakaiku Italiassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki .

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

R o o m a ssa 4 p:nä tammi kuuta 19 41. 2 / 215 Sal. 41

Asia: Churchillin puheen vasta-
kaiku Italiassa.

1071-41	99	215
RYHMÄ	OLAST	ALA
5	C 10	

Churchillin joulukuun 23 päivänä pitämä Italian kansalle osoitettu puhe oli taasen uusi todistus siitä, kuinka vähän psykologista ymmärtämystä englantilaisilla on muitten kansain mentaliteettiin nähden. Churchill koetti tuossa puheessaan todistaa, että Englanti aina on ollut Italian ystävä, ja tämän todistaaksensa meni hän niin kauas kuin Garibaldin aikoihin asti. Mitä englantilaiset pian sata vuotta sitten tekivät Italian valtakunnan luomisen hyväksi, sitä ei italialainen enää muista, ja Italian eheytyemisestä Italian kansa ei haluakaan olla kiitollisuuden velassa muille kuin omille kansallissankareilleen. Mutta sensijaan Italian kansa ei unohda, että Englanti ja sen liittolaiset - ainakin italialaisen käsityksen mukaan - riistivät Italialta voiton hedelmät maailmansodan jälkeen. Eivätkä he myöskään unohda, että Englanti oli pääsyylisenä Abessinian sodan aikana Italiaa vastaan ryhdyttyihin sanktioihin. Abessinian sodan aikana pantiin Italiassa niin voimakas agitatio sanktiovaltioita vastaan, että nämä valtiot Italian kansan silmissä vielä kauan - yksistään sentakia - tulivat esiintymään Italian vihollisina.

Tästä johtuukin, että Churchillin puhe Italian sanoma-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja Helksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lehdistössä otettiin suurimmalla suuttumuksella vastaan. Totta on, että Italian sanomalehdistö ei suinkaan aina - tunnetausta syystä - anna oikeata kuvaa siitä, mitä Italian kansa tuntee ja ajattelee, mutta helposti voi huomata, että sanomalehdistön Churchillin puheen johdosta esittämä suuttumus todella pohjautuu kansan syvimpään vakaumukseen. Samoin sanomalehdistö tulkitsee Italian kansan todellisia tunteita leimatessaan tekopyhydeksi Churchillin väitteen, ettei hän ole koskaan ollut Italian suurten pyrkimysten vihollinen.

Churchillin tarkoituksena oli ilmeisesti koettaa hajottaa Italian kansaa. Kun hän hyökkäsi Mussolinia vastaan selittäen, että Mussolini on johtanut kansansa perikadon partaalle, lähti hän ilmeisesti siitä saksalaisten ja italialaisten emigranttien väitteestä, että kansan suuri enemmistö, niin Saksassa kuin Italiassa on Hitleriä ja Mussolinia vastaan ja näkevät heissä vain kansojensa sortajia. Tämä on yksi niitä kohtalokkaita erheellisiä käsityksiä, joita emigrantit ovat Englannissa levittäneet, ja jotka osaltaan ovat olleet syynä sodan syttymiseen. Minä puolestani ainakin uskon, että jos Englannin ja Ranskan johtavat miehet olisivat olleet tietoiset siitä todellisesta kannatuksesta, mitä Hitlerillä on Saksassa ja Mussolinilla Italiassa, eivät he ehkä olisi uskaltaneet sotaan ryhtyä. Onhan luonnollista, että Mussolinilla on vastustajiakin Italiassa, mutta ne ovat pienenä vähemmistönä. Suurin osa kansasta ei näe hänessä sortajaa vaan kansansa kohottajan.

Vastauksena Churchillin puheeseen on myöskin pidettävä Italian propagandaministerin Pavolinin uuden vuoden aattona pitämä puhe. Hän vakuutti siinä, että kuninkaasta työmieheen saakka Italian kansa muodostaa graniittiblokin. Hallituksen jäsen ei tietysti voinutkaan muuta sanoa, mutta varmasti ministeri olikin oikeassa siinä, ettei Italian kansaa saada keskenään eripuraiseksi ainakaan niinkauan, kun sotaanni ei kokonaan ole kääntynyt Italiaa vastaan. Mitä tapahtuisi, jos sota siirtyisi Italian mantereelle ja sen armeija kokonaan lyötäisiin, on turhaa ruveta ennustelemaan, siksi kaukana todellisuudesta sellaiset mahdollisuudet ovat.

Churchillin puheen varsinainen tarkoitus oli luonnollisesti valmistaa maaperää Italian irrottamiseksi Saksasta. Samaa näyttää tarkoittavan myöskin Rooseveltin äskeinen puhe, jossa hän niin uhkaavasti hyökkäsi Saksaa vastaan sivuuttaen Italian vaitiololla. Vielä kouraantuntuvamman todistuksen siitä, että Amerikkaakin elähyttää sama toive kuin Churchillillä on ollut, ilmenee siitä, että Yhdysvaltain ambassadööri Roomassa Phillips, joka "terveydellisistä" syistä on ollut poissa Italiasta, nyt on lähtenyt matkalle Roomaan.

Yritykset irrottaa Italia Saksasta ovat kuitenkin, siitä olen vakuutettu, turhat. On totta, että Italian kansa ei tunne myötämielisyyttä saksalaisia kohtaan, mutta italialaiset käsittävät, että Italialle on valtiollinen välttämättömyys toimia kiinteässä yhteistyössä Saksan kanssa.

W. Churchill

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Ministeri Talas

21/1 1941

Roomassa, 21 päivänä tammikuuta 1941.

N:o 76/12.

ULKOASIAIN	
3	215- Sal. S. 41
14/2-41	
5	C10

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 3, jonka
nimikkeenä on:

Mietteitä Mussolinin ja Hitlerin tapaa-
misen johdosta.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,
Helsinki.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

3/215 Sal. S. 41

R o o m a s s a 21 p:nä tammi kuuta 19 41. 1/2 -41

Asia: Mietteitä Mussolinin ja
Hitlerin tapaamisen joh-
doista.

5 C10

Miltei koomilliselta tuntuu se salaperäisyys, jolla koetetaan johtavien valtiomiesten tapaaminen verhota. Että tällaiseen aikaan Mussolinilla ja Hitlerillä on tarve saada keskustella toistensa kanssa on niin luonnollista, ettei voi käsittää, miksi se on salattava. Eikä näitä matkoja kyetäkään salaamaan. Jo pari päivää ennenkuin Mussolini matkusti, tiesi huhu kertoa, että hän matkustaisi ja hänen matkustettuansa oli matka jo yleisenä puheenaiheena Roomassa. Mutta kun United Pressin kirjeenvaihtaja sähkötti tämän uutisen Amerikkaan, kiellettiin häneltä oikeus kolmeen päivään lähettää sähköitä.

Suuri kysymys on nyt, mitä nämä Euroopan kohtaloita määräävät herrat ovat päättäneet. Voitaneen pitää varmana, että yleensä kaikki polttavat poliittiset kysymykset ovat olleet esillä. Enimmin luullaan kuitenkin keskustelujen koskeneen Kreikan kysymystä. Yleinen käsitys on, että on sovittu, millä ehdoilla Italia voi tehdä rauhan Kreikan kanssa. Tällöin on Saksa todennäköisesti painostanut Italiaa tyytymään vähempään mahdolliseen. Nämä Italian vaatimukset esitettäisiin Ateenassa tavallaan ultimaattisessa muodossa uhalla, että ellei Kreikka niihin taivu,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Saksa marssittaa joukkonsa Kreikkaan, lähinnä Salonikiin.

Kysymys on vain missä määrin Kreikka enää voi vapaasti rauhasta päättää. Englanti ei enää liene valmis luovuttamaan Kretaa. Onko Korfu vahvasti englantilaisten käsissä, ei ole tiedossani. Mutta pari päivää sitten ilmoitti Messaggero, että Salonikissakin olisi noin divisionan verran englantilaisia, osittain motorisoituja joukkoja. On siis mahdollista, että vaikka Kreikka olisikin valmis solmi-
maan rauhan, sillä ei enää ole vapaata päättämistä. Toiselta puolen eräät unkarilaiset sanomalehdet tietävät kertoa, että Englanti kutsuisi joukkojansa pois Kreikan mantereelta eikä ryhtyisi puolustamaan Kreikkaa.

Jos rauhaa ei saada aikaan Italian ja Kreikan välillä, niin pidetään varmana, että Saksa marssittaa joukkonsa Salonikiin joko Bulgarian tahi Jugoslavian tahi todennäköisesti kummankin maan kautta. Puhuin asiasta tänään Bulgarian lähettilään kanssa ja vaikka hän ei mitään nimenomaan sanonut, sain sen käsityksen, että Bulgaria ei asevoimin tule vastustamaan saksalaisten joukkojen läpikulua. Lähettiläs kertoi vain olevansa levoton siitä, mitä Turkki siinä tapauksessa tekisi. Yleinen käsitys on, että Turkki ryhtyy aseihin vain, jos sen omaa aluetta uhataan. Toiselta puolen kerrotaan kuitenkin myöskin, että Turkki olisi sitoutunut puolustamaan Pohjois-Kreikkaa. Jos Turkin avusta todella olisi kysymys, niin Turkki tuskin sentään voinee puolustaa muuta kuin Koillis-Kreikkaa, koska ainakin koko Pohjois-Kreikan puolustaminen olisi sille ylivoimaista.

Tässä yhteydessä ei puhuta enää paljoakaan Venäjästä. Sellaisiin sanomalehtien levittämiin tietoihin, että Venäjä "sallist" tai ei "sallisi" saksalaisten joukkojen kuljettamista Bulgarian kautta, ei tarvinne kiinnittää mitään huomiota. Sitä vastoin on kyllä mahdollista, jopa luultavaakin, että Venäjä on Turkille antanut jonkinlaiset vakuutukset olla hyökkäämättä Turkkiin, jos Turkki joutuu sotaan. Venäjä haluaa sodan leviämistä Balkanille ja Turkkiin ja mikäli se voi tämän tarkoituksensa saavuttaa pysymällä itse syrjässä, se sen mielellään tekee. Sen se tekee sitäkin suuremmalla syyllä, koska Venäjälle on pääasia, että hävitys maailmassa on mahdollisimman suuri. Venäjä koettaa ryhtymättä vakavampiin sotatoimiin odottaa aikaa, jolloin nyt taistelevat valtiot ovat kulluttaneet voimansa loppuun.

Että taasen Saksa yrittäisi suunnata iskua Venäjälle päin on vallan turhaa ajatella. Nykyinen sota asettaa Saksan voimille niin vaikeita koetuksia, ettei se itse halua liittää vihollistensa lukuun vielä Venäjää.

Toinen kysymys, josta varmaankin Hitler ja Mussolini ovat keskustelleet, on akselivaltioitten suhde Ranskaan. Onhan tunnettua, että Saksa jo aikaisemmin koetti painostaa Italian vähentämään vaatimuksiaan Ranskaan nähden, silloin kuitenkin onnistumatta. Nyt Hitlerillä saattaa olla parempi menestys, sillä Italian jouduttua Välimerellä riippuvaiseksi Saksan sotilaallisesta avusta, ei se enää voine yhtä jyrkästi kuin aikaisemmin kieltäytyä noudattamasta Saksan maltillisuuteen kehoittavia neuvoja. Sitäpaitsi Ranskan afrikkalaiset siirtomaat

saavat Englannin äskeisten voittojen kautta Pohjois-Afri-
kassa vallan uuden merkityksen.

A handwritten signature in cursive script, appearing to be 'L. M. ...', located in the upper right quadrant of the page.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5 .....

OSASTO: C 10 .....

ASIA: .....

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Toles

22/1 1941

Roomassa, 23 päivänä tammikuuta 1941.

N:o 77/13.

4/215 Pal. S-41
14/2-41
5 C10

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 4, jonka
nimikkeenä on:

Mieliala Italiassa.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

H e l s i n k i .

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 4.

R o o m a ssa 23 p:nä tammi kuuta 1941.

Salainen.

4/215 Gal. 3-41

14/2 -41

Asia: Mieliala Italiassa.

5 C10

Vaikkakin kuriiriposti lähtee jo muutaman tunnin perästä, katson olevan syytä kosketella mielialaa Italiassa, koska juuri sain ministeri Holman tosin jo joulukuun 12 päivänä kirjoittaman raportin, jossa kerrotaan Vichyssä liikkuvan huhuja Italiassa puhjenneista levottomuuksista vastoinkäymisten johdosta Libyassa. Vaikkakin on kulunut pitkä aika raportin kirjoittamisesta, katson kuitenkin olevan syytä dementoida nuo huhut, koska on luultavaa, että Italian vastoinkäymisten vain kasvaessa Libyassa myöskin nuo huhut ovat kasvaneet.

Voin vakuuttaa, ettei Italiassa ole sattunut mitään levottomuuksia eikä edes mieliala maassa ole levoton. Osittain kansan rauhallisuuteen vaikuttaa sanomalehtien kirjoitukset, jotka, vaikkakin tuovat esille kaikki Italian tappiot, kuitenkin samaan aikaan suuresti liioitellen esittävät Italian pienimmätkin voitot. Tällainen kirjoitustapa herättää suuressa yleisössä käsityksen, että tappiot sittenkin ovat vain ohimeneviä ilmiöitä.

Enimmin on sittenkin kansan rauhallisuuteen vaikuttanut vuorevarma usko lopulliseen voittoon. Ei kukaan italialainen ajattelekaan sellaista mahdollisuutta, että akselivaltiot hävi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

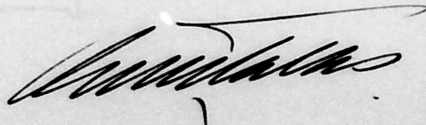
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

äisivät sodan. Olen tavannut antifascistin, joka suorastaan toivoo Italian häviötä, jotta nykyinen hallitussuunta kaatuisi, mutta hänkin oli vakuutettu akselivaltioitten lopullisesta voitosta.

Että Italiassa on voimia liikkeellä, jotka koettavat lietsoa levottomuutta, tiedetään, mutta toistaiseksi näillä voimilla ei ole ollut mitään menestystä. Tämä johuu paitsi edellämainituista syistä, myöskin siitä usein jo mainitsemastani välinpitämättömyydestä sotaan nähden, joka kansassa vallitsee.

Arvovaltaisissa piireissä kuulee kyllä lausuttavan, että oli suuri erehdys, että Italia yhtyi sotaan ja luonnollisesti ollaan tyytymättömiä elintarpeitten säännöstelyn johdosta. Mutta levottomuuksia tämä tyytymättömyys ei ole aiheuttanut.

Sensijaan kuulee kyllä lausuttavan, että kun sota on saatettu onnelliseen loppuun, on vedettävä edesvastuuseen ne, jotka ovat syyvät kaikkiin laiminlyönteihin ja erehdyksiin. Syrjäinen ajattelee tällöin kuitenkin, että jos sota saatetaan onnelliseen loppuun, niin syntipukit kyllä unohdetaan. Syntipukkeja etsitään yleensä vain sotien päättyessä onnettomasti.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Ministeriö Talas

3/3 1941

Roomassa, 3 p:nä maaliskuuta 1940.

N:o 201/41.

6/215 Pal. 8 41.
14/3-41
5 C10

Herra M i n i s t e r i,

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i, raporttini N:o 5, jonka
nimikkeenä on:

Bulgarian liittymisen akselivaltioihin

Italian kannalta katsottuna.

Vastaenottakaa, Herra M i n i s t e r i,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

H e l s i n k i.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

R o o m a ssa 3 p:nä maalisk. kuuta 19 41.

6/215 p. 5 41.

14/3-41

Asia: Bulgarian liittyminen akselival-
tioihin Italian kannalta katsottu-
na.

5 C10

Tuokin missään akselivaltiossa tervehdittiin Bulgarian yhtymistä kolmivaltasopimukseen niin suurella riemulla kuin Italiassa. Mussolini oli viimeisessä puheessaan ilmoittanut, että keväällä tapahtuu sodassa edullinen käänne akselivaltioitten hyväksi, ja italialaiset näkevät Bulgarian päätöksessä ensimmäisen eteen Mussolinin ennustuksen toteuttamiseksi. Sanomalehdistö ei tosin vielä ryhdy arvostelemaan mitä seurauksia sotaan nähden Bulgarian liittymisellä tulee olemaan, vaan ilmituovat vain ilonsa siitä suuresta diplomaattisesta tappiosta, mikä on Englantia kohdannut. Englannin yritykset peloittaa Bulgariaa Turkilla, jopa Venäjälläkin, menivät hukkaan. Englannilla ei nyt ole Euroopan mantereella muuta tukikohtaa kuin Kreikka ja sekin vain lyhyeksi aikaa. Kreikka ei merkitse Englannille, huomauttaa Tribuna, mitään etenemismahdollisuutta vaan päinvastoin Englannin merkityksen päätepidettää Euroopan mantereella. Sanomalehtien kirjoituksista kuultaakin läpi, että odotetaan Kreikan sodan pian päättyvän joko niin, että Saksa diplomaattisin keinoin pakottaa Kreikan rauhaan tai ainakin aselepoon tai että Saksa ja Italia valtaavat koko Kreikan mantereen. Yksityisesti olen kuullut lausuttavan, että jos rauha nyt tehdään Kreikan kanssa, voi käy-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

dä niin, että Italia siihen pakoitetaan yhtä hyvin kuin Kreikkakin s.o. että rauha tehdään sellaisilla ehdoilla, että Italia lähtee sodasta tyhjin käsin, ja vain Saksa siitä hyötyy.

Bulgarian nyt tekemän päätöksen kautta sekä edellä käyneen Turkin ja Bulgarian sopimuksen kautta katsotaan myöskin Turkin aseman lopullisesti selvinneen. Turkki on ilmeisesti asettunut sille kannalle, että se ei liikahda, jollei sen omiin rajoihin kosketa. Tapaapa täällä niinkin optimistisia mielipiteitä, että Turkki aikaa myöten siirtyisi suorastaan akselivaltioitten puolelle. Joskaan tämä ei tunnu uskottavalta, on kuitenkin todennäköistä, että Saksa on Turkille antanut jonkinlaiset salaiset takeet Turkin koskemattomuudesta, jos Turkki pysyy puolueettomana.

Bulgarian nyt ottaman askeleen ja sen suuren merkityksen johdosta muistuu mieleeni keskustelu, joka minulla oli Balkanin ententen syntymisen jälkeen Turkin silloisen ulkoasiainministerin Rouchdi Aras'in kanssa. Kun Bulgaria ei suostunut yhtymään Balkanin ententeen, koska se ei halunnut luopua revisionivaatimuksistaan, sanoi Rouchdi Aras olevan vallan yhdentekevää, yhtyykö Bulgaria siihen vai eikö, sillä Bulgarialla ei kuitenkaan ole mitään merkitystä. Muutama vuosi on siitä vasta kulunut ja nyt on Bulgaria jo saanut revisionivaatimuksensa Romaniaan nähden toteutetuiksi ja ilmeisesti se läheisessä tulevaisuudessa saa myöskin Kreikalta vaatimansa sataman Aigeian meren rannikolla.

Tässä yhteydessä tahdon myöskin mainita, että Bulgari-

an lähettiläs äskettäin kertoi minulle, että ennenkuin Dobrudshah kysymys oli ratkaistu, koetti Venäjä taivuttaa Bulgariaa vaatimaan myöskin Pohjois-Dobrudshah, jolloin Venäjä ja Bulgaria olisivat saaneet yhteisen rajan. Ministeri sanoi kuitenkin, että Bulgaria ei ensinkään ollut halukas saamaan yhteistä rajaa Venäjän kanssa.

Että Venäjälle Bulgarian liittyminen akselivaltioihin ei ollut mieluisaa, on varmaa, samoinkuin myöskin, että Venäjä koetti sitä estää. Venäjä ei kuitenkaan katsonut mahdolliseksi voimakkein yrittää sitä vastustaa. Mutta että Venäjä on liittänyt tämän Saksan muitten maksamattomien laskujen tiliin, on luultavaa ja että Saksan ja Venäjän välit tämän johdosta kadottivat taasen osan lämmöstään, voidaan pitää varmana, ellei - ja sitä tahtoisin painostaa - ellei Saksa ole Venäjälle korvaukseksi antanut myönnytyksiä muualla. Tästä en kuitenkaan täällä ole voinut saada mitään tietoja.

Anttonen

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA:

Poomassa olevan lähelytön raportti n:o 6.

Ministerin Tulos

573-1981.

Roomassa, 5 päivänä maaliskuuta 1941.

N:o 202/42.

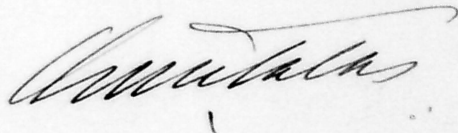
AINM.
7/215 Pal. S. 41
14/3-41
KASTO
5 C10

Herra M i n i s t e r i,

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i, raporttini N:o 6, jonka
nimikkeenä on:

Mieliala Italiassa.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

H e l s i n k i.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 6.

Rooma ..... ssa 5 p:nä maalisk. kuuta 19 41.

Asia: Mieliala Italiassa.

Salainen.

7/215 Sal. S. 41

14/3-41

5 0/10

Italian vastoinkäymiset Afrikassa ja Albanianssa eivät ole synnyttäneet kansassa niinkään paljon alakuloisuutta kuin saat-
taisi otaksua. Osittain tämä saattaa johtua siitä, että to-
tuus on annettu kansalle säännösteltyssä muodossa n.s. tipottain.
Tunnustettava on kuitenkin ettei totuutta suorastaan ole salattu.
Enemmän on kuitenkin kansaan varmaankin vaikuttanut se varmuus lo-
pullisesta voitosta, jonka hallituksen on onnistunut kansaan juur-
ruttaa. Erikoisesti on viime päivinä kansan mielialaan vaikutta-
nut kohottavasti tieto Bulgarian yhtymisestä akselivaltioihin. Tätä
pidetään merkinä siitä, että Saksa aikoo aivan lähimmässä tulevai-
suudessa puuttua aktiivisesti Kreikan kysymykseen, joko pakottamal-
la diplomaattisin keinoin Kreikan rauhaan tahi yhtymällä aktiivi-
sesti sotaan Kreikkaa vastaan. Että sota Kreikkaa vastaan näin ollen
päättyy Italialle voitokkaasti, pidetään täällä varmana, joskin
epäillään, paljonko Italia senkautta tulee hyötymään.

Toivovirkkain mielin katsotaan myöskin sota Pohjois-Af-
rikassa, senjälkeen kun sinne on saatu saksalaisia joukkoja avuk-
si. Aikaisemmin oli täällä yleinen käsitys, että Italian kunnian-
arkuussyistä ei olisi turvauduttava Saksan apuun. Mutta tämä näkö-
kohta on nyt kokonsaan jäänyt syrjään ja saksalaisten avusta iloitse-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

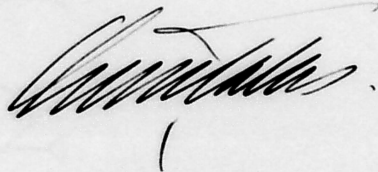
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tukoiin.

Joskin saksalaisten sotajoukkojen oleskelua itse Italiassa pidetään vastenmielisenä ilmiönä.

Abessiniaan nähden ollaan sitä vastoin toivottomia ja pelätään siellä olevien italialaisten kohtaloa.

Lopuksi kerrottakoon pieni tapaus Roomasta. Kun italialaisilla joukoilla oli alussa suuri menestys Afrikassa, pystytettiin Piazza Colonnalle suuri Afrikan kartta, jossa päivittäin merkittiin italialaisten joukkojen etenemiset. Kun vastainkäymiset alkoivat, merkittiin peräytymisetkin alussa karttaan. Mutta kun englantilaiset jo pääsivät Libyan rajain sisäpuolelle, hävisi kartta eräänä yönä. Kansan huumori oli jo sentään ehtinyt nimittää sitä "Itku-muuriksi."

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 7.

Ministeriö Tulos.

11/3 1941.

Roomassa, 11 päivänä maaliskuuta 1941.

N:o 225/49.

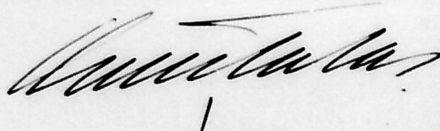
ULKOASIAINMINISTERIÖ	AINW
9 216 Sal. S -41	
21/3-41	
5	C10

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 7, jonka
nimikkeenä on:

Fascismin suhde bolshevismiin.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,
Helsinki.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

R o o m a ssa 11 p:nä maalisk. kuuta 1941. 9 / 216 Sal. S. - 41

Asia: Fascismin subde bolshevis-
miin.

Olen useissa raporteissa ihmetellyt sitä suurta välinpitämättömyyttä sotaan nähden, mikä Italian kansassa vallitsee. Tapain Makettain erään fascistin, jolle kerroin tämän huomioni ja kysyin voiko hän antaa minulle tässä suhteessa jonkinlaisen selityksen. Kertojani, joka on ollut puolueessa mukana sen perustamisesta alkaen ja joka vieläkin aktiivisena jäsenenä työskentelee siinä, antoi niin avomielisen vastauksen, että mielestäni se kannattaa kertoa.

Kertojani sanoi: "Tekemänne havainto on vallan oikea, mutta teidän ei pidä siitä tehdä johtopäätöstä, ettei Italian kansa voisi olla innostunutkin sotaan. Olisitte nähnyt kansaan Espanjan sodan aikana. Mitä suurimmalla innostuksella sotilaat lähtivät taisteluun, vaikka olikin kysymys vieraan valtakunnan sodasta. Syy oli siinä, että Espanjassa taisteltiin bolshevismia vastaan. Fascisminhan on syntynyt vastavaikutuksena bolshevismille. Kun Mussolini loi fascistisen puolueen, oli Italia jo miltei bolshevismiin vajonnut. Olen itse nähnyt poikasten pitävän Italian lippua maalitaulunaan, ja kirjassaan "Hymyilevä Diplomaatti" kertoo Italian lähettiläs Varé, miten äidit opetti-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vat lapsiaan sylkemään Italian lippua. Omin silmin olen nähnyt, kuinka myymälöitä ryöstettiin poliisien seistessä, silloisen hallituksen määräyksestä, toimettomina katsojina. Silloin Mussolini nosti kansansa ja pelasti fascismin kautta Italian bolshevismista. Siitä saakka on jokainen oikea fascisti nähnyt bolshevismissa päävihollisensa ja taisteluun bolshevismia vastaan on jokainen fascisti ollut valmis menemään. Suomen sota oli niinkään taistelua bolshevismia vastaan, ja te tietänette, kuinka suuri oli niitten luku, jotka halusivat taistelemaan vapaaehtoisina teidän puolestanne. Ja jos vapaaehtoisia todella olisi voitu lähettää, olisi uusia tarjokkaita ilmestynyt kuinka paljon tahansa."

"Mutta nykyinen sotamme ei voi fascistia innostaa, koska tämä sota ei ole suunnattu bolshevismia vastaan, vaan päinvastoin on sanottava, että se pikemminkin tapahtuu liittossa bolshevikien kanssa. Saksalaisista Italiassa ei ole koskaan pidetty, mutta kun kolmen vallan liitto muodostettiin, ja sen kärki nimenomaan oli suunnattu bolshevismia vastaan, tervehdittiin sitä ilolla Italiassa ja saksalaisiakin ruvettiin katsomaan nopeammin. Uskottiin todella, että tarkoitus oli suojata Eurooppaa bolshevismia vastaan. Sitten tuli Saksan ja Venäjän sopimus, jota jokainen fascisti piti iskuna fascismin kasvoja vastaan. Mieliala kääntyi uudestaan Saksa vastaan. Ja kun myöhemmin Italia muutti politiikkansa samansuuntaiseksi kuin Saksakin, ei oikea fascisti voinut tätä käsittää. Siksi ei ole innostusta sotaan, siksi siihen nähden ollaan, kuten sanotte, välinpitämättömiä."

"Toimeni johdosta olen ollut saattamassa useita junia, joilla sotilaita vietiin rintamille. Sotilaat istuvat nyky-

nä, päät alas painettuina. Junan lähtiessä liikkeelle olen heiluttanut kättäni ja huutanut heille tervehdyksiä, mutta kukaan ei ole vastannut. Tässäkin suhteessa oli ero Espanjan sodan aikana, jolloin huutaen ja riemulla mentiin so-
taan."

Tämäntapaisia viittauksia olen muiltakin kuullut, joten uskon, että kertojani sanoille voidaan antaa yleispätevä merkitys.

Heinrich

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 8.

Ministeriö Tulos

13/3 1941.

Roomassa, 13^a päivänä maaliskuuta 1941.

N:o 226/50.

AINM
10 216 Pal. 2 -41
21/3 -41
UNASTO
5 C10

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 8, jonka
nimikkeenä on:

Yhdysvaltain avunanto Englannille.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,
H e l s i n k i .

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

R o o m a s s a 13 p:nä maalisk. 1941.

10 216 Paal. 3-41

21/3-41

Asia: Yhdysvaltain avunanto

Englannille.

ASASTO

5 C10

Yhdysvaltain senaatin päätös, jolla avunanto Englannille lopullisesti hyväksyttiin, otettiin Italiassa tyynesti vastaan. Oltiin jo etukäteen selvillä siitä, että senaatin päätös tulisi olemaan positiivinen. Suurella tyydytyksellä toteavat sanomalehdet kuitenkin, että vastustajain lukumäärä oli kokonaista yksineljättä.

Joskin senaatin päätös oli odotettu, on kuitenkin Italian sanomalehdistön sävy Amerikkaan nähden huomattavasti muuttunut. Ennen senaatin päätöstä oli sävy hyvinkin pidättyväinen, ilmeisesti, koska ei haluttu Amerikkaa ärsyttää. Nyt sitävastoin on annettu sanomalehdistölle tässä suhteessa vapaat kädet, ja siksi niissä lukeekin kiivaita hyökkäyksiä Amerikkaa vastaan.

Yksimielisesti selittävät sanomalehdet, että akselivaltiot jo etukäteen ottivat huomioon mahdollisuuden, että Yhdysvallat asettuvat Englannin puolelle, ja ovat tämän mahdollisuuden mukaan myöskin toimineet. Uudistetaan usein lausutut väitteet, että Amerikan apu joka tapauksessa tulee liian myöhään, ja ettei missään tapauksessa Amerikan apu voi sodan lopputulokseen vaikuttaa, joskin se saattaa pidentää sotaa. Tämän vuoksi tämä avunanto on luonteeltaan julma, koska se pidentää Euroopan kan-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkossainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4

sojen kärsimyksiä.

Popolo d'Italia esittää käsityksen, että Amerikan kannanotolla tulee olemaan suuri vaikutus Aasian kansoihin, ja tämä vaikutus voi tehdä tyhjäksi Amerikan avunannon Englannille.

Yleinen käsitys näkyy olevan, että Yhdysvaltain avunanto lopuksi johtaa siihen, että Yhdysvallat aktiivisesti yhtyvät sotaan. Akselivallat eivät tosin halua sitä provosoida, mutta tapahtumain luonnollinen kulku vie siihen. Otaksutaan että Japanin ulkoasiainministerin Euroopan matka etupäässä koskee yhteistoimintaa Saksan ja Italian kanssa siltä varalta, että Amerikka sotaan yhtyy.

Tässä yhteydessä voinen mainita erittäin omaperäisen käsityksen, jonka eräs eteläamerikkalainen virkaveljeni minulle lausui. Hän väitti, että Amerikan kiinnostus Euroopan sotaan johtuu etupäässä siitä, että Hitler on luvannut poistaa kullan arvonmäärääjänä. Jos kulta kadottaisi merkityksensä arvonmäärääjänä, niin siitä johtuva taloudellinen katastrofi Yhdysvalloille olisi niin suuri, että se ylittäisi paljon ne suunnattomat tappiot, jotka Amerikka avunantonsa kautta kärsisi, jos Englanti sodan häviää. Jos Hitler olisi antanut luotettavia takeita siitä, ettei hän aio heikontaa kullan merkitystä, niin Amerikka olisi pysynyt sodasta syrjässä.

Selvää on, että kertojani liioitteli Hitlerin kultaan koskevan uhkauksen merkitystä, mutta, jos on tosi sanomalehdissä ollut tieto, että Yhdysvallat omistavat 22 biljoonan

dollarin arvosta kultaa, niin on myönnettävä, että Hitlerin uhkaus sisältää uhkauksen Yhdysvaltain taloutta vastaan.

W. W. Waller

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 9

Ministeriö Tulos

14/3 1941.

Roomassa, 14 päivänä maaliskuuta 1941.

N:o 228/51.

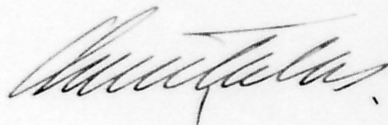
UKKUN...	
11 / 216 Gal. S. 91	
24/3-41	
5 C 10	

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 9, jonka
nimikkeenä on:

Pommiattentaatti Istanbulissa.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,
H e l s i n k i .

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

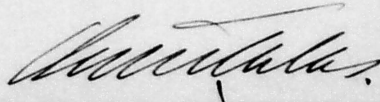
R o o m a ssa 14 p:nä maalisk. kuuta 1941.

Asia: Pommiattentaatti Istan-

bulissa.

ULKOASIAINM
No 11/216 Pal. S-41
21/3-41
5 C10

Tapasin tänään Bulgarian lähetystösihteerin ja tiedustelin häneltä, mitä Bulgariassa ajatellaan pommiräjähdyksestä Istanbulissa. Lähetystösihteeri selitti vastauksessaan, että Bulgariassa on toimeenpantu tarkka ja yksityiskohtainen tutkinto sen seikan selville saamiseksi, miten puheena olevia pommeja sisältävät matkalaukut ovat joutuneet englantilaisten matkatavarain joukkoon. Tällöin on todettu, että englantilaiset itse olivat vuokranneet autot, jotka kuljettivat matkatavarat, ja että englantilaisten palvelijat valvoivat tavarain kuljetusta ja niitten siirtämistä junaan. Kun matkatavarat lisäksi olivat yksinomaan englantilaisen käyttämässä makuuvaunussa, ei ole olemassa pienintäkään mahdollisuutta, että joku ulkopuolinen olisi voinut vaunuun tuoda vieraita laukkuja. Kysyin, pitääkö lähetystösihteeri siis varmana, että englantilaiset itse olivat tuoneet pommit mukanaan, vastasi hän, ettei hän halua tehdä mitään muita johtopäätöksiä kuin että rikosta ei ole voitu valmistaa Bulgarian puolella. Turkkiilaisten asiaksi jää selvittää, onko nuo kohtalokkaat laukset ehkä myöhemmin voitu englantilaisten tavarain joukkoon panna.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 10.

Ministeri Talas

4/5 1941

Roomassa, 4 päivänä hougokuuta 1941.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 374/95.

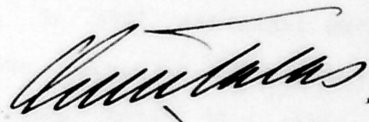
ULKOASIAINMIN.		
13/216 Pal. S. 41.		
19/5-41	9	1941
OSASTO	ASIA	
5 C10		

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 10, jonka nimikkeenä on:

Huhu saksalaisten joukkojen saapumisesta Suomeen.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,
Helsinki.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

R o o m a s s a 4 p:nä touko kuuta 19 41. 13 216 Pal. S. 41.

Asia: Huhu saksalaisten joukko-
jen saapumisesta Suomeen.

19/5-41

5 C/10

Italialaiset sanomalehdet ovat yleensä suhtautuneet erittäin varovaisesti kaikkiin Suomea koskeviin tendensimäisiin huhuihin. Niinpä ei otsikossa mainitusta huhustakaan täällä lehdistössä oltu mitään mainittu.

Saatuani Ministeriön sähköen n:o C 9 (30.IV.41) kävin tapaamassa ulkoasiainministeriön kansliapäällikköä ministeri Butia esittäkseni hänelle sähköessä mainitun peruutuksen. Hän ilmoitti, että Roomassa puheena olevalle venäläisestä lähteestä saadulle tiedolle ei osoitettu huomiota, ja että sen vuoksi sanomalehdetkään eivät saaneet siitä uutista painattaa. Keskustelumme kuluessa ministeri Buti sanoi Roomassa hyvin käsitettävän, missä tarkoituksessa Venäjä tuollaisia uutisia levittää, mutta lisäsi tyytyväisesti hymyillen: "Saksalla on Venäjän länsirajalla riittävästi divisiooneja estääksensä kaikki Venäjän aiheet".

Ministeri Buti olisi ollut valmis toimittamaan peruutuksen lehtiin, mutta kun uutista ei oltu lehdistä julaistukaan, en katsonut tarpeelliseksi painattaa peruutustakaan, ja samaa mieltä oli ministeri Butikin.

Diplomaattipiireissä uutisesta sitävästoin kylläkin on

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi .....ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoitusiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoitusiin.

keskusteltu. Ensimmäisenä sen levitti Iranin lähettiläs, joka sen ilmeisesti oli saanut Venäjän suurlähettiläältä. Iranin lähettiläs, jonka kanssa minulla on erittäin hyvät suhteet, ei levittänyt huhua Suomea vahingoittamiseksi, vaan koska hän uskoi sen todenperäisyyteen.

Luonnollisesti olen huolehtinut siitä, että peruutus on tullut mahdollisimman laajalti diplomaattikunnan tietoon. Tällöin saatoin alussa tehdä sen havainnon, ettei peruutukseen oikein luotettu. Myöhemmin näkyy mielipide diplomaattikunnan kesken kuitenkin muuttuneen.

Luutnantti

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Toles

1075 1941

Roomassa, 10 päivänä toukokuuta 1941.

LÉGATION DE FINLANDE

N° 375/96.

14 216 Pal. 3-41.

19/5-41

OSASTO

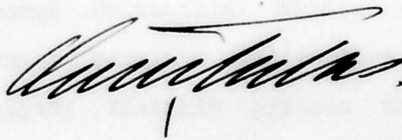
5 C 10

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ministeri, raporttini n:o 11, jonka
nimikkeenä on:

Jugoslavian valtakunnan häviö.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

R o o m a ssa 10 p:nä touko kuuta 1941. 19/5-41

14/216 Sal. S-41.

Asia: Jugoslavian valtakunnan
häviö.

5 C10

Balkanin sota on saanut käänteen, joka ylittää italia-
laisten rohkeimmatkin toiveet. Englanti saa lopullisesti luopua
unelmastaan nähdä Italia maahan lyötynä, minkä piti jo tänä
keväänä tapahtua, ja Yhdysvallatkin saavat lähteä sotaan saa-
matta sitä ennen rohkaisua niitten hälyyttävien uutisten tote-
utumisen kautta, joista ministeri Procopé on tiedoittanut.

Balkanin tapahtumat ovat tehneet Italialle mahdolliseksi
toteuttaa kaikki valtiolliset pyyteensä Balkanilla. Näihin pyy-
teisiin kuului alkuaan vain Dalmatsien rannikon valtaaminen.
Mutta vielä verrattain äskettäin näytti tämänkin pyyteen tote-
uttaminen mahdottomalta. Jos Jugoslavia olisi pysynyt kolmival-
taliitossa, olisi Italia saanut siirtää epävarmaan tulevaisuu-
teen Adrianmeren muodostumisen italialaiseksi mereksi. Kreikka-
laisten rohkea ja kestävä puolustautuminen taasen uhkasi viedä
Italian Saksan pakotuksesta sellaiseen rauhaan Kreikan kanssa,
ettei Italia olisi Kreikan sodasta ainakaan mitään hyötynyt.

Kaikki tämä muuttui päivästä toiseen Simovitshin ri-
koksellisen mutta lisäksi uskomattoman typerän valtiokaappauksen
kautta. Luonnollista on, että tätä valtiokaappausta aluksi kat-
sottiin vastoin käymisenä akselivalloille. Mutta kun Jugoslavian

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkomaainministeriön tiedoi-
tuksiin.

vastarinta niin helposti saatiinkin murretuksi, niin Jugoslavian siirtyminen Englannin puolelle, muuttuikin akselivalloille avuksi. Akselivallat saivat vapaat kädet menetellä Jugoslavian kanssa, miten halusivat. Amerikan ja Englannin sanomalehdissä tullaan tietysti taasen kirjoittamaan Saksan pienten kansojen sorrosta ottamatta lainkaan huomioon, että juuri Jugoslavian valtakunnan häviön kautta monet pienet kansat pääsivät sorrosta vapaiksi. Jugoslavian valtio oli kokoonpanoltaan siksi luonnoton, että liioittelematta voidaan sanoa, että ainoa luonnollinen tapahtuma Jugoslavian lyhyessä ja mairneettomassa elämässä oli sen kuolema. Eikä tälle valtakunnalle, jonka julkisen elämän paheellisuudella tuskin Euroopassa oli vertaistaan, suotu edes kunniallisia hautajaisiakaan varsinaisen rauhanteon muodossa, vaan se hajaantui osiin, joita ei koskaan olisi pitänyt yrittääkään koota kokonaisuudeksi.

Unkari ja Bulgaria, jotka ajoissa olivat käsittäneet, mille puolelle nykyisessä sodassa voiton vaa'an täytyy kallistua, tulevat palkituiksi kaukonäköisyydestään saaden takaisin ainakin suurimmaksi osaksi heiltä maailmansodan rauhanteoissa riistetyt alueet. Bulgaria saanee lisäksi Kreikalta alueita, jotka eivät ole kuuluneet sille aikaisemmin. Saksa ja Italia taasen voivat itselleen ottaa, mitä haluavat. Saksa liittää suoranaisesti itseensä vain alueen Jugoslavian luoteiskulmasta, jonka väestö pääasiallisesti onkin saksalaisia. Kroaateille myönnetään oikeus itsenäisen valtakunnan suo-

doptomiseen joka, luonnollista kylläkin, tulee olemaan Saksasta riippuvainen.

Italian osuus sotaan on tullut suuremmaksi kuin mitä sen johtava valtiomies oli ajatellutkaan. Kuten jo mainitsin, sisältyi Dalmatian rannikon valtaaminen Italian maksimiohjelmaan. Mutta nyt on Italia yhdistänyt itseensä Ljubljanan maakunnan nimellä sloveenien asuman alueen, johon nähden Italia ei aikaisemmin ole vaatimuksia tehnyt.

Ljubljanan maakunnan yhdistäminen Italiaan tuli todennäköisesti yllätyksenä koko maalle. Italian kuningaskuntaan on tähän asti yhdistetty yksinomaan alueita, joitten väestö puhuu italiaksi. Albania ja Abessiniahän liitettiin Italiaan erikoisina valtakuntina. Näennäisen poikkeuksen muodostaa tosin Etelä-Tyrol, jonka pohjoisosassa, kuten tunnettua, on saksankielinen väestö. Mutta tämän väestön siirtämiseksi onkin jo ryhdytty toimenpiteisiin. Varsinaisessa Italiassa siis sloveetit muodostavat ensimmäisen vähemmistökansallisuuden. Totta on kyllä että Italian ja Jugoslavian rajamailla asetaan noin 300.000 sloveenia, mutta he ovat kuitenkin italialaiseen väestöön niin varsinainen sekaantuneet, etteivät ole muodostaneet mitään /vähemmistökansallisuutta. Varsinaisen Sloveenian yhdistäminen Italiaan voi ehkä tulevaisuudessa antaa virikettä näittenkin sloveenien kansallistunteen heräämiselle.

Italia on rientänyt myöntämään sloveeneille jonkinlaisen rajoitetun itsehallinnon. Ljubljanan maakunnan korkein hallitusviranomainen on Italian hallituksen nimittämä

ylikommissaari. Hänen neuvonantajanaan toimii neuvosto, johon Sloveenian eri yhteiskuntaluokat valitsevat edustajat. Kansakoulut ovat sloveeniankieliset, kaikki lait ja viranomaisten julistukset annetaan sekä italian- että sloveenian kielellä. Sloveenien ei tarvitse suorittaa sotapalvelusta.

Alue, joka täten Italiaan on liitetty, on lähes 16.000 km² ja sen väestö 10 vuotta sitten toimitetun väenlaskun mukaan 1.192.000 henkeä. Alueen merkitystä Italialle lisää se seikka, että sillä on useampia kivihiihikaivoksia.

Italia on jo huolehtinut siitä, että Sloveeniasta raportoidaan väestön suuresta ihastuksesta Italiaan liittymisen johdosta. Joskin tässä on varmaan paljon nykyaikana niin tavallista propagandaa, en pidä sittenkään mahdollisena, että sloveenien joukossa on paljon sellaisia, jotka mieluummin näkevät maansa yhdistettynä Italiaan kuin Serbiaan. Sloveenit ovat roomalaiskatolilaisia, ja tämä seikka jo lähentää heitä Italiaan. Lisäksi tyytymättömyys Beogradin hallitukseen oli yleinen. Juuri Sloveeniassa ja Kroaatiassa kuulin räikeimmät kertomukset Jugoslavian vallanpitäjien epärehellisyydestä. Sloveenit, kuten kroaatitkin, ovat lisäksi paljoka korkeammalla kulttuuritasolla kuin serbialaiset. Jos Italia vain malttaa todella antaa sloveenien nauttia jonkinlaista todellista itsehallintoa, niin en pidä mahdollisena, että sloveenit saattavat lojalisesti alistua Italian vallanalaisuuteen.

Että Italia myöskin ottaa nyt jo miehittämänsä Dalmatian rannikon, on varma. Yhdistetäänkö tämä alue täydelli-

sesti Italiaan vai annetaanko sillekin jonkinlainen itsehallinto, ei tätä kirjoitettaessa vielä ole ilmoitettu. Dalmatsiinkin väestö on uskonnoltaan roomalaiskatolinen. Italialaiset väittävät, että väestö olisi suureksi osaksi italialaista, mikä kuitenkin ei pidä paikkaansa. Italialaisia lienee vain noin 3 % väestöstä, muut ovat etupäässä kroaatteja. Sitävastoin Italian historialliset oikeudet Dalmatsiaan ovat painavammat.

Jos Dalmatsian rannikko kokonaisuudessaan joutuu Italialle, suljetaan Kroatia merestä kokonaan pois. On sentähden mahdollista, että joku satamakaupunki, ehkäpä Susak jätetään Kroatialle.

Montenegron urhoolliselle pienelle kansalle tapahtunee nyt oikeus. Saavatko he täyden itsenäisyyden, voidaan tosin epäillä, mutta pidän varmana, että he tulevat saamaan ainakin todellisen ja laajan itsehallinnon. Heillähän on hyvä puoltaja Italian kuningattaressa, joka, kuten tunnettua, on Montenegron prinsessa.

Mitä Italia aikoo ottaa Kreikalta, ei voi vielä tietää. Että se ainakin ottaa Korfun saaren sekä erinäisiä muita saaria, ja että Albanian alue laajennetaan, on varma.

Jugoslavian valtakunnan häviämisen johdosta on mieleeni muistunut, mitä Jugoslavian leskikuningatar Maria sanoi minulle puheen ollessa syistä, joitten takia Jugoslavian ei pitäisi tunnustaa Neuvosto-Venäjää.

Vakutettuaan, että niin kauan kun hänellä on jotain sanomista Jugoslavian politiikassa, ei Jugoslavia tule tunnustamaan Neuvosto-Venäjää, jatkoi leskikuningatar: "Minulla on

aavistus, että jos Jugoslavia tunnustaa Neuvosto-Venäjän, niin se on Jugoslavian turmio". Tulevaisuus tulee osoittamaan, perustuiko Simovitshin valtiokaappaus luottamukseen Venäjän apuun. Jos niin oli asian laita, niin todella Neuvosto-Venäjän tunnustaminen olisi vienyt Jugoslavian turmioon.

Mainitsen, että leskikuningatar jo kauan ennenkuin Jugoslavia tunnusti Neuvosto-Venäjän, makasi vaikeasti sairaana Englannissa eikä siis enää voinut Jugoslavian hallitukseen vaikuttaa.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10

ASIA:

Roumassa olevan lähetyksen rap. n:o 12.

Ministeri Talas.

12/5 1941.

Roomassa, 12 päivänä toukokuuta 1941.

ULKOASIAIN
15 216/ve. 41
26/5-41
5 C10

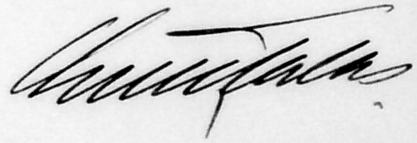
N:o 399/105.

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 12, jonka nimikkeenä on:

Keskustelu Venäjästä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

R o o m a ssa 12 p:nä touko kuuta 1941 ^{15 216 ke. 91} _{26/5-41}

Asia: Keskustelu Venäjistä.

5 C10

Minulla oli eilen siksi mielenkiintoinen keskustelu erään korkean sotilashenkilön kanssa, joka nauttii Mussolinin suurta suosiota, että katson olevan syytä selostaa, mitä keskustelumme aikana minulle sanottiin.

Keskustelumme alkoi sillä, että kysyin, arveliko puhuteltavani, että Stalinin ryhtymisellä pääministeriksi tulee käytännössä olemaan seurauksia. Keskustelussa puhuteltavani esittämät ajatukset olivat seuraavat.

Että Stalin nyt on ottanut nimellisestikin vallan käsiinsä on tapahtuma, jolla luonnollisesti täytyy olla vaikuttava syytä. Tämä syy saattaa olla joko sisä- tai ulkopoliittinen. Jos se on sisäpoliittinen, niin vasta myöhemmin voi päästä siitä perille. Sisäpoliittisista venäläisistä riidoista ei maan rajojen ulkopuolella leviä tietoja, ennenkuin riidat ovat kypsyneet julkisiksi valtataisteluiksi. Että tällä haavaa tuskin lienee kysymys Molotoffin vallasta syrjäyttämisestä, voitaneen pitää varmana, koska hänen käsiinsä edelleen jäi ulkopoliittikan johto. Sitävastoin saattaa olla mahdollista, että Stalin pelkää Molotoffin ehkä kasvavaa sisäpoliittista valtaa ja että hän sentähden jo etukäteen tahtoo torjua sellaisen mah-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

dollisuuden, että ehkä tulevaisuudessa Stalinin antamia käskyjä ei noudatettaisi, koska Stalin ei muodollisesti ole hallituksen päämies.

Enemmän luultavaa on kuitenkin, että tapahtuneella muutoksella on ulkopoliittiset syynsä. Kun Venäjä aikoinaan teki sopimuksensa Saksan kanssa, niin on ilmeistä, että Venäjä lähti siitä, että Saksa sodan jälkeen, olipa se sen voittanut tahi hävinnyt, olisi niin näännöksissä, ja olot maassa niin kurjat, että se helposti joutuisi bolshevismin saaliiksi. Saadakseen sodan pitkitetyksi mahdollisimman kauan, on Venäjä ylläpitänyt hyviä suhteita kaikkiin sotaan käyviin valtioihin. Nyttemmin on Stalinin kuitenkin täytynt huomata, että tuo hänen toiveensa tulee pettämään. Saksan voitto on varma ja lisäksi on myöskin varmaa, että Saksa voittonsa ~~voittonsa~~ jälkeen on mahtavampi kuin milloinkaan ennen. Jos Stalin tällä haavaa ryhtyisi Saksan kanssa ilmitaisteluun, niin Etelä-Venäjän valtaaminen olisi saksalaisille vain muutaman viikon asia. Tämän täytyy olla Stalininkin tiedossa. Suomen sota osoitti lisäksi Stalinille että hänen sotajoukkonsa on hyvin heikko tekijä. Siksi Stalin varmasti tulee välttämään kaikkea, mikä voisi johtaa vihollisuuksiin Saksan kanssa. Mikäli puhuteltavani sanoi tietävänsä, ei pitäisi olla mitään perää väitteessä, että Venäjä ei olisi lähettänyt Saksalle tavaraa sopimuksen mukaisissa rajoissa. Mutta jos Stalin odottaa sodan päättymistä, niin silloin Saksa on niin mahtava, että Stalininkin täytyy noudattaa kaikkia Saksan asettamia vaatimuksia.

Edellyttäen että Saksa silloin asettaisikin vaatimuksia Venäjälle, ei sen seikan tarvitsisi kuitenkaan johtaa vihollisuuksiin. Saksa on silloin tilaisuudessa antamaan Venäjälle korvausta muualla, vaikkapa Intiastakin.

Joka tapauksessa, jatkoi puhuteltavani, on mahdollista, että Venäjä ei enää ole tilaisuudessa jatkamaan kaksinaismaista peliänsä. Edellä sanotun nojalla ei ole todennäköistä, että se rikkoisi välejänsä Saksan kanssa. Tähän puhuteltavani keskeytti ajatuksensa esittäen sen lisäksi vaan: "Venäjällä tapahtuneen muutoksen syy on todennäköisesti sitenkin löydettävissä ulkopoliittisella alalla. Tahdon kuitenkin lisätä, että mitä edellä olen sanonut, on yksistään oman ajatteluni tulos, eikä perustu mihinkään erityisiin saamiini tietoihin. Sanomalehtiä esim. en ole pitkään aikaan lukenut".

Luovutetaan

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetysten rap. n:o 13.
Ministeri Talas.

18/5 1941.

Roomassa, 13 päivänä toukokuuta 1941.

N:o 401/107

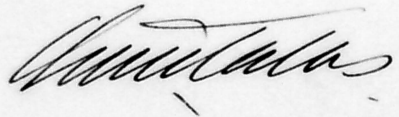
ULKOASIAINMI		
No 16/216 (v. 41)		
26/5-41	No	L.
YHÄÄ	OSASTO	ASIA
5	C10	

Herra Ministeri .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra Ministeri , raporttini n:o 13, jonka
nimikkeenä on:

Turkin asema Italiasta katsottuna.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri ,
erinomisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

R o o m a ssa 13 p:nä touko kuuta 19 41.

Asia: Turkin asema Italiasta kat-
sottuna.

ULKOASIAINM

16/216 ka. 41

26/5-41

MA	OSASTO	ASIA
5	10	

Sota on jo siirtynyt niin lähelle Turkin rajoja, ettei ole luultavaa, että Turkki kauankaan enää voi pysyä täydellisesti puolueettomana. Että se ei enää siirry Saksan vihollisiin, pitäisin varmana. Kun Turkki Jugoslavian ja Kreikan vielä taistellessa ei katsonut itsellään olevan syytä puuttua taisteluun, niin ei se sitä nyt tee, kun sen eurooppalainen alue on kokonaan maan puolitse saksalaisten saartama, ja saksalaiset ja italialaiset lisäksi ovat vallanneet kaikki Turkin Välimeren rannikon läheisyydessä olevat kreikkalaiset saaret.

Toiselta puolen on kyllä varma, että jos Turkin ja Saksan välillä syntyisi sota, Turkin valtaaminen vaatisi suuria voimain ponnistuksia Saksan puolelta, varsinkin jos Turkki saisi Venäjältä salaista vaikkakaan ei julkista apua. Ei sentähden ole luultavaa, että Saksakaan ajaisi asioita sotaista ratkaisua kohti. Onhan Hitler osoittanut, että hän aina ensinnä koettaa saavuttaa tarkoituksensa diplomaattisin keinoin ja tällä kertaa hänellä on lisäksi käytettävänä Ankarassa v. Papen, jota minä puolestani pidän etevimpänä saksalaisena diplomaattina, johon olen tutustunut.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriöille.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Uskon puolestani, että Saksa ei aseta Turkille muita vaatimuksia kuin sellaisia, jotka ovat Saksalle ehdottoman välttämättömät. Ja näihin vaatimuksiin uskon Turkin suostuvan koettaen kuitenkin saada niistä mahdollisimman korkean hinnan. Mutta Saksallahan onkin nyt millä Turkkia hyvittää. Minua ei ollenkaan ihmetyttäisi, jos sopimus Saksan ja Turkin välillä saataisiin aikaan esim. siten, että Turkki saisi erinäisiä saaria, ehkäpä sellaisiakin, jotka tällä haavaa kuuluvat Italialle, viimeksimainitun saadessa korvausta muista Kreikan saarista. Kuuluuhan lisäksi Syriaan alueita, jotka Turkki saatuansa Alexandretten alueen vielä haluaisi. Toisin sanoen Saksalla on tarpeeksi "vaihtorahaa", jolla se voi ostaa Turkin, jos se vaan saa Turkin vakuutetuksi siitä, ettei Turkin itsenäisyyttä uhata. Sillä siinä kysymyksessä Turkki ei tingi.

Luulisin sovinnon Saksan ja Turkin välillä senkin vuoksi mahdolliseksi, että Turkki itse asiassa pelkää paljon enemmän Venäjää kuin Saksaa. Venäjän joukkoja Turkki ei uskalla päästää maahansa.

Vielä on muistettava, että Turkilla on salainen vaatimus Venäjään nähden, jota se tosin ei koskaan ole julkisesti esittänyt eikä esitäkään ennenkuin sen toteuttamishetki on käsillä. Muistan ensimmäisen keskusteluni Rouchdi Arasin kanssa hänen vielä ollessa Turkin ulkoasiainministerinä. Hän esitti minulle, ettei Turkilla ole minkäänlaisia revisionivaatimuksia, koska Atatürkin johtavana periaatteena oli luoda kansallinen Turkki, johon ei haluttukaan liittää muita kansalli-

suuksia. Huomautin tähän, että onhan turkkilaisia kuitenkin vielä paljon Venäjän vallan alla, vaikka heidän asumansa alueet ovatkin Turkin rajamaita. "Onpa niinkin", vastasi Rouchdi Aras, "mutta niistä ei nyt puhuta mitään".

Mutta jos aika kerran tulisi, jolloin Venäjän jakamiseen todella ryhdyttäisiin, niin Turkki varmaankin esittäisi vaatimuksia. Tähän viittaa sekin seikka, että Turkki jo vuosikautia on auttanut Venäjän turkkilaisten Turkkiin paenneita johtajia. ja tehnyt heille mahdolliseksi ainakin rajoitetun työskentelyn Neuvostovenäjää vastaan, vaikkakin Turkin ja Neuvostoliiton välit silloin vielä olivat mitä ystävällisimmät.

Italian johtavissa piireissä näyttää ainakin tällä haavaa se käsitys olevan vallalla, ettei ainakaan missään tapauksessa Turkin kanssa synny sotaa, vaan että Turkki lopulta taipuu siihen, mikä akselivalloille on välttämätöntä. Saksa saanee helpommin läpikulun Syrian kautta kuin Turkin kautta. Ja olipa kysymys Suezin kanavasta tai Irakista, niin läpikulku Syrian kautta tyydyttäneee Saksan välttämättömät vaatimukset. Tällä haavaa luulisi Saksalle Turkin puolueettomuuden tai ainakin suosiollisen puolueettomuuden riittävän.

Anttala

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10

ASIA: _____

Rouussa olevan lähetyksen Rep. n:o 14.

Ministeri Talas.

16/5 1941.

Roomassa, 16 päivänä toukokuuta 1941.

N:o 400/106.

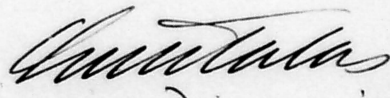
ULKOASIAINM
17 216/ae. 41
26/5-41
5 C10

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 14, jonka
nimikkeenä on:

Italialaisten saavutukset sodassa.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i , erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

H e l s i n k i .

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 14.

R o o m a ssa 16 p:nä touko kuuta 19 41.

ULKOASIAINN Salainen.

17 216 fac. 41

26/5-41

5 C10

Asia: Italialaisten saavutukset
sodassa.

On tullut jo miltei tavaksi puhua halveksivasti italia-
laisista sotavoimista. (Vrt. esim. Ankaran lähetystön raporttia
n:o 33) Kun sentähden Hitler viimeisessä puheessaan lausui kiit-
tävän arvostelun Italian sotavoimasta, niin on luonnollista, et-
tä erityisesti tämä osa hänen puheestaan otettiin Italiassa
suurimmalla ilolla vastaan. Oliko tämä Hitlerin kiitospuhe ai-
heeton? Oliko sen perusteena vain halu lausua liittolaiselle
joku imartelu, vai ansaitsivatko Italian sotavoimat todella nä-
mä kiitokset?

Arvosteltaessa Italian sotajoukkoja sodan aikana ei ole
lähdeittävä Saksan ja Italian sotajoukkojen suoritussten vertai-
lusta. Tällainen vertailu, se myönnettäköön, olisi joka tapauk-
sessa Italialle vähemmän edullinen. Sellaista, mitä Saksan ar-
meija on kyennyt aikaansaamaan, ei italialainen armeija ole ky-
ennyt eikä tule kykenemäänkään suorittamaan. Mutta tällöin on
italialaisten hyväksi kuitenkin merkittävä, että viimeksimainitun
armeijan taistelu on tapahtunut paljoka epäedullisemmissa olosuh-
teissa kuin Saksan. Saksan ylijohdo on tähän asti kyennyt jär-
jestämään asiat niin, että saksalaisten joukot ovat aina var-
sinaiseen taisteluun ryhdyttäessä olleet lukuisimmat kuin vastus-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

tajain. Italialaiset sitävastoin ovat miltei aina joutuneet taistelemaan voimakkaamman vihollisen kanssa. Tämä on voinut johtua, kuten Kreikan sodan alussa, italialaisen johdon tekevästä virheestä vihollisen voimia arvioidessaan. Epäilemättä italialaiset aliarvioivat kreikkalaisten joukkojen puolustusvalmiutta ja aseistusta. Mutta huomioon on otettava myöskin Italian geopoliittinen asema nykyisessä sodassa. Jollei ajattele muutamia päiviä kestänyttä sotaa Ranskaa vastaan, on Italia aina käynyt sotaa alueilla, joihin sillä ei ole ollut maayhteyttä. Lisäksi tulee, että Italian suorin meritie Tripoliksiin kulki aivan miltei Maltaan ohitse, joka varsinkin sodan alussa muodosti lujan tukikohdan Englamin laivastolle. Meritien käyttäminen oli sitäkin vaikeampi, koska Englannin Välimerilaivasto lukumäärältään aina on ollut Italian laivastoon nähden aivan ylivoimainen.

Tästä huolimatta uskalsivat Italian joukot käydä hyökkäykseen Pohjois-Afrikassa, jolloin meritien tuottaman vaikeuden lisäksi italialaisilla oli joukkojensa varustautumista varten yli 1500 km:n pituinen maamatka, joka lisäksi vielä suureksi osaksi kulki erämaan kautta. Italialaisethan pääsivätkin syyskuussa 1940 aina Sidi Barraniin saakka, jossa he, jaksivat pysyäkin aina joulukuun alkuun. Että englantilaisten, koottuaan suuria voimia, onnistui karkoittaa italialaiset takaisin aina El Agheilaan saakka, ei ole luettava italialaisten häpeäksi katsoen edellämainittuihin italialaisten suuriin vaikeuksiin. Että englantilaisten karkoittaminen takaisin Egyptin rajan toiselle puolellekin, oli etupäässä saksalaisten

ansio, myönnettäköön, mutta tunnustettava on myöskin, että he saivat italialaisilta tehokasta apua. Voitaneen pitää varmana, että italialaisilla vieläkin, huolimatta suurista tappioistaan, on Pohjois-Afrikassa enemmän joukkoja kuin saksalaisilla. Ja muistettakoon, että saksalaisten joukkojen siirtämisen Afrikkaan teki mahdolliseksi Italian laivaston uhkarohkeat taistelut englantilaisten ylivoimain kanssa ja italialaisten osoittama kaunis uhrimieli. Italian laivasto on kärsinyt raskaita tappioita, mutta se ja italialaiset lentokoneet ovat myöskin tuottaneet Englannin laivastolle tuntuvia menetyksiä. Ja mitä sotatilan yleiseen kehitykseen tulee, on tärkeätä muistaa, että Italian laivasto on koko ajan sitonut Välimerelle huomattavan englantilaisen laivaston, joka ei ole voinut ottaa osaa Atlantin taisteluun.

Italialaisten taistelut Itä-Afrikassa ovat tosin, kuten arvata saattoikin, päättyneet Italialle onnettomasti, mutta jos missään niin siellä italialaiset joukot ovat kunnostautuneet. Ajateltakoon vain kuinka äärettömän kaukana emämaastaan joukot taistelevat, ja muistettakoon, että heillä täytyy olla selvillä, että heidän taistelunsa lopuksi kumminkin päättyy onnettomasti. Siitä huolimatta he eivät ole antautuneet, vaan jatkavat taisteluansa todellakin kaikkien mahdollisuuksien rajoihin saakka. Ei ole ihmeteltävää, että Aostan herttuasta on tullut koko maan ihailema kansallissankari.

Tuhen sitten Kreikan sotaan. Että italialaiset aloittivat sodan liian vähäisillä voimilla, on kieltämätöntä. Että he niinkään arvioivat kreikkalaisten vastustuskyvyn liian heikok-

si, on myöskin myönnettävä. Nämä erehdykset italialaiset ovatkin saaneet maksaa kalliisti. Mutta tunnustettava on myöskin, että italialaiset sotavoimat Albaniassa ja Kreikassa ovat täysipitoisesti täyttäneet velvollisuutensa. Italian ylimmän sotajohdon taholta on minulle ilmoitettu, että Italian sotavoimat sodan alussa olivat huomattavasti pienemmät kuin kreikkalaisten ja myöhemminkään italialaiset eivät milloinkaan saaneet Albaniaan ja Kreikkaan läheskään niin paljon joukkoja kuin kreikkalaisilla oli. Että italialaiset näinollen työnnettiin takaisin Albaniaan, ei ole ihmeteltävää. Pikemminkin on ihmeteltävää, että italialaiset joukot saattoivat pitää puoliaan niin etteivät kreikkalaiset saaneet Vallonaa haltuunsa.

Ja kun sitten Saksa oli ryhtynyt sotaan Kreikkaa vastaan, ja Jugoslaviakin oli joutunut sotaan sekä Italian että Saksan kanssa, niin Saksan saavuttama helppo voitto Kreikan pohjoisrintamalla suureksi osaksi johtui siitä, että Italia oli sitonut kaikki Kreikan pääjoukot Albanian rintamalla. Jugoslavian armeijan nopeaan kukistumiseen /vaikutti Italian armeija antamalla saksalaisille tehokasta apua. Italialaisten ja saksalaisten joukkojen yhtymisenhän erotti Jugoslavian joukot kreikkalaisista ja englantilaisista joukoista, ja tämä seikkahan lopullisesti mursi Jugoslavian vastarinnan.

Toisinaan kuulee väitteen, että Saksalle olisi ollut edullisempaa, jos Italia ei olisi ollenkaan ryhtynyt sotaan. Tässä väitteessä ei ole mitään perää. Ne erehdykset, jotka sodan aikana Italiassa on tehty, ovat kyllä vaikuttaneet, että Italian veriuhrit ovat olleet tarpeettoman suuret, mutta

nämä uhrithan Italia onkin saanut itse kantaa. Velvollisuutensa ovat Italian joukot täyttäneet, ja sodan lopulliseen ratkaisuun on Italia tehokkaasti myötävaikuttanut.

Uusitalo

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10

ASIA: _____

Pöytäkirjassa olevan lähetysten rap. n:o 15.

Ministeri Tallas.

21/5 1941.

Roomassa, 21 päivänä toukokuuta 1941.

N:o 413/111.

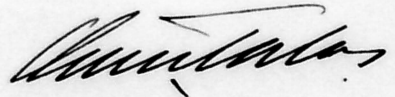
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
18/217/act. 1941		
29/5-41/100	OSASTO	ASIA
	5 C 10	

Herra Ministeri.

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 15, jonka nimikkeenä on:

Kroatian valtio.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

R O O M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

RAPORTTI n:o 15.

R o o m a s s a 21 p:nä touko kuuta 1941.

Asia: Kroatian valtio.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Säiläinen.		
18/24/pe. D. 111		
29/5-41	No	LINE
ASIA	OSASTO	ASIA
5	C10	

Ensi kerran täällä oloni aikana olen voinut todeta todellista innostusta Italian kansassa. Tämä on kyllä ihmeellistä, kun ottaa huomioon, kuinka helposti Italian kansa yleensä tuo mielialansa ilmoille.

Innostuksen on synnyttänyt italialaisen prinssin vaali Kroatian kuninkaaksi. Miten on selitettävissä, että monet muut voitot sekä Jugoslavian ja Kreikan sotien voittoisa päättyminen eivät kansassa herättäneet mitään suurempaa innostusta, jostavastoin Kroatian kuningaskysymyksen ratkaisu sen teki².

Tämä johtui luonnollisesti osaksi siitä voimakkaasta kuningasmielisyysdestä, mikä Italian kansassa vallitsee. Kuningashuone on kansan syvän rakkauden kohde, ja kaikki onnelliset tapahtumat kuningashuoneessa herättävät kansassa vastakaikua. Lisäksi tulee, että Kroatian kuningas ja hänen veljensä Aostan herttua nauttivat kansan erikoista suosiota. Molemmat ovat osoittaneet Italian lukuisissa sodissa suurta sankaruutta..

Mutta sittenkään tämä seikka yksinään ei riitä selittämään kansan suurta innostusta Kroatian kysymyksen ratkaisun johdosta. Innostukseen ovat myötävaikuttaneet myöskin poliittiset näkökohdat.

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja liitoksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Kroatian kysymyksen ratkaisu katsotaan sodan yhdeksi lopulliseksi tulokseksi. Adrianmeren rannikolla on sota lopullisesti päättynyt, ja Italia on saavuttanut mitä se halusi. Adrianmeri on italialainen meri. Että suuri osa Dalmatian rannikkoa joutui Kroatialle, ei tässä yhteydessä merkitse mitään, sillä italialaisen kansan silmissä on Kroatian uusi valtakunta osa Italian imperiumia - eikä kansa siinä vallan väärässä olekaan.

On myönnettävä, että Kroatian kysymyksen ratkaisu on katsottava varsin onnistuneeksi. Italialainen prinssi Kroatian valtaistuimella liittää Kroatian läheisesti Italiaan ja luulisi ainakin siitä johtuvan, että tulevaisuudessa ehkä syntyvät erimielisyydet voidaan helposti ratkaista ilman, että Kroatian edut kokonaan syrjäytetään. Lisäksi on kroaattien nykyinen valtiollinen johtaja Pavelitch hyvin suuri Italian ystävä. Pavelitchhan kiittää Italiaa hengestäänkin, kun Italia ei kuningas Aleksanterin murhan jälkeen suostunut luovuttamaan häntä Ranskalle, jossa hän oli tuomittu kuolemaan.

Kroaattien aikaisempi johtaja Matchek oli muodostanut kroaattien vaatimukset iskulauseeseen: "Kroaattien rahat kroaattien tarpeisiin, kroaattien aseet kroaattien olkapäälle" ja olkoonpa, että Kroatia tulee olemaan jossain määrin Italiasta riippuvainen, niin sisältää kroaattien nykyinen itsenäisyys kuitenkin enemmän kuin Matchek aikoinaan vaati. Rahataloudellisesti Kroatia jää täydellisesti itsenäiseksi. Tosin sitoutuvat Italia ja Kroatia ylläpitämään läheisiä tulli- ja rahasuhteita ja tätä valvomaan asetetaan pysyväinen toimikun-

ta, joka on kokoonpantu italialaisista ja kroateista. Tämä määräys voi tietysti rajoittaa Kroatian taloudellista vapautta. Missä määrin se sitä tulee tekemään, ei vielä voi tietää. Mutta olkoonpa, että Kroatian taloudelliselle itsenäisyydelle eräitä rajoituksia asetetaan, on kuitenkin muistettava, minkä suuren hyödyn taloudellinen yhteistyö Italian kanssa tuo Kroatialle. Kroatiassa on huomattava teollisuus, jolle Jugoslavian muut osat olivat tärkeinä takaina. Tämän teollisuuden täytyy löytää uusia markkinapaikkoja ja ne se löytäneekin Italiassa ja sen, sodan jälkeen varmaankin yhä laajentuneessa, imperiumissa.

Sotilaalliset rajoitukset, joihin Kroatia on suostunut, eivät nekään ole kovin suuret. Kroatia sitoutuu olemaan sotilaallisesti millään tavoin varustamatta sille nyt luovutettuja saaria tahi ranta-alueita. Näille alueille ei Kroatia liioin saa perustaa sotatarviketehtaita tahi sotatarvikevarastoja. Edelleen Kroatia ilmoittaa, ettei se tule perustamaan minkäänlaista sotalaivastoa, johon ei kuitenkaan lueta välttämättömiä poliisi- ja tullilaitoksen tarvitsemia aluksia. Kun Kroatian osuus Dalmatian rannikosta jakaa Italian rannikkoalueen kahtia, oli luonnollista, että Kroatian täytyi suostua italialaisten joukkojen kuljettamiseen puheena olevan rannikkoalueen läpi.

Kroatian itsenäisyyden valtiolliset rajoitukset ovat aika merkittävät. Italia takaa yksipuolisesti ei vain Kroatian alueen koskemattomuuden, vaan myöskin sen poliittisen

riippumattomuuden. Mitä kaikkea poliittiseen riippumattomuuteen voi mahtua, ei ole vallan helppoa sanoa. Tämän takauksen vaarallisuus käy vielä suuremmaksi sen kautta, että Kroatia sitoutuu olemaan tekemättä minkäänlaista kansainvälistä sopimusta, joka olisi ristiriidassa Italian antaman takauksen kanssa tahi sotisi Italian ja Kroatian tekemän sopimuksen henkeä vastaan.

Edellämainitut rajoitukset Kroatian itsemääräämisoikeudessa vaikuttavat luonnollisesti, ettei voi puhua täysin riippumattomasta Kroatian valtiosta. Mutta näinkin ollen on Kroatialla täysi syy olla tyytyväinen. Se on nyt joka tapauksessa saanut täydellisen itsemääräämisoikeuden, jota se ei koskaan osana Jugoslavian valtakunnasta olisi saanut. Sillä se itsenäisyyden varjo, joka sisältyi Zwetkovitchin ja Matchekin tekemään sopimukseen oli kaukana nykyisestä. Onko onpa että kroaatit jäävät jonkunlaiseen riippuvaisuussuhteeseen Italiaan nähden. Lohdutusena on kuitenkin, että he ovat riippuvaisia kansasta, joka on korkeammalla tahi vähintään yhtä korkealla kulttuuritasolla kuin he, jotavastoin serbialaiset olivat kulttuuritasoltaan tuntuvasti alempana kuin kroaatit. Jos Kroatian olisi täytyntä tehdä esim. Neuvostoliitolle ne myönnytykset, jotka se nyt on tehnyt Italialle, niin olisi tietysti ollut ivaa puhua itsenäisestä Kroatiasta, sillä seuraava askel olisi tietenkin ollut Kroatian muuttaminen neuvostotasavallaksi.

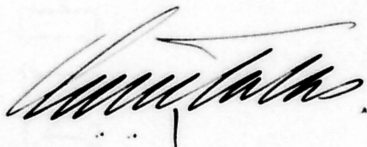
Kroatian rajoja ei ole lopullisesti vielä määrätty muuta kuin Saksaan ja Italiaan nähden. Voitaneen sentään pitää varmana, että Boznia liitetään Kroatiaan, joka muuten

tulisi liian pieneksi. Bosnian väestöstä on noin 30 % muhamettilaisia. Mutta kun muhamettilaiset etupäässä ovat maanviljelijöitä, niin heidän merkityksensä asiallisesti on suurempikin kuin heidän lukumääränsä nojalla odottaisi. Nuorelle Kroatian valtiolle voi vielä syntyä vaikeuksia muhamettilaisten kautta, jollei Kroatian hallitus kykene heitä tyydyttämään.

Luonnollista on, että Kroatian valtiossa tulee olemaan myöskin paljon serbejä, Balkanilla ei yksinkertaisesti voi määrätä rajoja niin että rajain sisälle joutuisi vain yksi kansallisuus.

Lopuksi pari sanaa Matchekista. On traagillista, että mies, joka epäitsekäästi on uhrannut työnsä kansansa hyväksi, ja jota yleisesti kutsuttiin Kroatian kruunaamattomaksi kuninkaaksi, olosuhteitten pakosta joutui syrjäytetyksi maansa kohtalon hetkenä. On arvoitus, mikä sai Matchekin lopullisesti kuitenkin liittymään Simovitchin hallitukseen. Minulle on annettu seuraava selitys, joka ei tunnu mahdottomalta. Matchek saatiin vakuutetuksi siitä, että hän liittymällä Simovitchin hallitukseen saisi sodan Saksan ja Jugoslavian välillä estetyksi, koska Saksa saattaisi luottaa siihen, että hallitus, jonka jäsenenä Matchek olisi, ei koskaan ryhtyisi Saksalle vihanieliseen tekoon. Kun lisäksi Simovitch antoi Kroatialle Matchekin vaatimat takeet, että Kroatialle myönnetty autonomia säilytettäisiin, katsoi Matchek velvollisuudekseen astua hallitukseen. Tämän valtiollisen erehdyksensä kautta Matchek luonnollisesti on toistaiseksi suljettu pois valtiollisesta elämästä, mutta Kroatian vuoksi täytyy kuitenkin

toivoa, että Matchek tulevaisuudessa jälleen voi toimia
maansa johdossa. Kroatialla ei ole varaa luopua sellaises-
ta rehellisestä tosi-isänmaallisesta miehestä, jommoinen
Matchek on.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Linninen'. The signature is written in a cursive style with a horizontal line above the main body of the text.

63

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 16.

Ministeriö Tulos

20/6 1941

Roomassa, 25 päivänä kesäkuuta 1941.

N:o 524/139.

22/217 Jul. 8-41.

7/7-41

OSAISTO

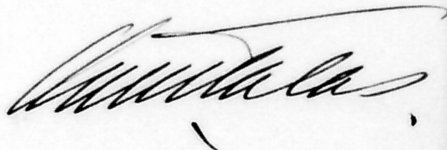
5 C10

Herra Ministeri .

Täten on minulla kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 16, jonka nimikkeenä on:

Innostusta sotaan bolsheviikkeja vastaan.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,
Helsinki.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

R o o m a ssa 25 p:nä kesä ..... kuuta 19 41.

ASIAINMINISTERIÖ

22/217 Sal. S. 41

Asia: Innostusta sotaan bolshe-
viikkejä vastaan.

7/7-41

POSTI

5 C10

Italian kansa on jälleen innostunut sotaan. Raportissani n:o 7 mainitsin erään huomattavan fascistin sanoneen, että nykyinen sota ei ole Italian kansassa herättänyt innostusta, koska sitä tavallaan on käyty liitossa Neuvostovenäjän kanssa, mutta lisäsi hän: "Jos sotaa käytäisiin bolshevismia vastaan, silloin sotilaat innostuneina menisivät sotaan."

Ja se hetki tuli. Saksan sodanjulistus Neuvostovenäjää vastaan otettiin täällä innostunein mielin vastaan. Sitä eivät todista ainoastaan sanomalehtien kirjoitukset, vaan myöskin kansan käyttäytyminen. Meluvia mielenosoituksia ei tosin ole ollut, koska niistä yleensä on totuttu pois. Mutta se kiihko, jolla lehtiä ostetaan ja luetaan, todistaa paljon kansan mielialasta.

Lämmän sympatia, jota Italian kansa on aina tuntenut Suomea kohtaan, tuli heti monella tavalla ilmi. Niinpä heti ensimmäisessä tiedonannossa ulkomaalaisille sanomalehtimiehille sanottiin: "Akselivaltojen voitokkaaseen marssiin yhtyvät kahden muun kansan armeijat. Sankarillinen Suomi, joka jo sai osaksensa Italian sympatian ja arvonnannon ihailtavassa taistelussaan Neuvostovenäjää vastaan ja uudelleen luotu Romania." On-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nittelusähkeitä saapui lähetystöön, ja missä lähetystön jäseniä liikkui, onniteltiin heitä senjohdosta, että Suomi nyt saa takaisin kadottamansa alueet. Yleinen käsitys oli, että Suomi heti hyökkäisi ja ottaisi Karjalan ja Hankoniemen takaisin. Levisipä sellainenkin huhu, että Viipuri jo on suomalaisten käsissä. Kun päiviä on kulunut, eikä vielä ole saapunut tietoa, että Suomi olisi sodassa Venäjän kanssa, on tämä seikka herättänyt jonkunverran ihmettelyä, mutta se ei ole millään tavoin horjuttanut sitä uskoa, että italialaiset tulevat taistelemaan rinnan suomalaisten kanssa bolsheviikkeja vastaan.

On suorastaan liikuttavaa nähdä, millä tyydytyksellä Italian kansa tervehtii tietoa, että se nyt avoimesti, min-käänlaisten valtiollisten näkökohtien estämättä voi julistaa maailmalle olevansa Suomen puolella. Tästä voisi esittää montakin todistusta, mutta erittäin selvästi tämä ajatus esiintyy Gaydan kirjoituksessa. "Vapaitten kansojen puolesta", jossa m.m. sanotaan: "Kukaan ei tule nyökään unohtamaan, että Moskovan punainen armeija hyökkäsi v. 1939 pienen sarkarillisen Suomen kimppuun, joka oli pakoitettu luovuttamaan Neuvostoliitolle vapaan maansa elintärkeitä alueita."

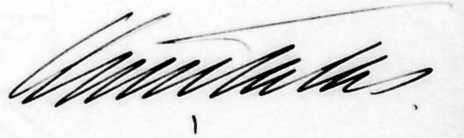
Gaydan kirjoitus on isku Englantia ja Amerikkaa vastaan, jotka nyt ovat pakoitettut puolustamaan Neuvostovenäjän sortovaltaa pieniä kansoja vastaan samalla kun he väittävät taistelevansa juuri pienten kansain vapauden puolesta. Gayda palauttaa mieliin, että tsaarien Venäjä jo yhdisti valtansa

alle laajoja ei-venäläisiä alueita, luetellen: Suomen, Viron, Latvian, Liettuan, Puolan, Rumanian, Georgian, Armeenian ja Ukrainan. Tietysti lukija heti tulee ajatelleksi, että eilenhän vielä Italiakin lukeutui saman sortajavallan ystäviin.

On ilmeistä, että italialaiset ovatkin tunteneet tarvetta puolustautua juuri viimeksimainittua syytystä vastaan. Edellämäinitussa ulkomaalaisille sanomalehtimiehille jaetussa selostuksessa muistutetaan sentähden mieliin, kuinka fašistinen liike alunperin oli suunnattu juuri bolshevismia vastaan. "Fasistinen Italia ei ole koskaan unohtanut niitä valtiollisia ihanteita, jotka loivat 1922 vuoden vallankumouksen, ja jotka silloinkin innoittivat nuorisoa taisteluun Euroopan kulttuurin puolesta bolshevistista barbariaa vastaan." Edelleen muistutetaan mieliin Italian taistelu bolshevismia vastaan Espanjassa. Samoja ajatuksia tuodaan esille miltei kaikissa Italian lehdissä.

Suomalainen, joka ei yleensä ole tottunut - olkoonpa vaikka vaan ajoittain - kätkemään valtiollisia ihanteitaan päivän reaali politiikan vaatimusten vaipan alle, ei ehkä, kokemuksemme nojalla viime sotamme ajoilta, ole valmis yhtä helposti antamaan Italian valtiomiehille vääjäämättömiä tunnustusta heidän periaatteellisesta lujudesta taistelussa bolshevismia vastaan. Suomalainen ei ehkä ole valmis heti unohtamaan, että hänen kansa jätettiin yksin taistelemaan juuri noita bolshevistisia voimia vastaan, joitten vannon-

tunut vihollinen Italia aina sanoo olleensa. Mutta suomalaisenkaan ei saa unohtaa, että Saksa ja Italia ovat ainoat maat, jotka ovat katsoneet oman etunsaakin vaativan antautua sotaan bolsheviikkeja vastaan. Reaalipoliittiset yhteiset edut ovat sittenkin kaikkien valtiollisten liitto- ja ystävyysso-
pimusten kestävimät tukipylväät ja sentähden on niin luonnollista, että Suomen miehet tulevat taistelemaan rinnan Saksan ja Italian kanssa.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be a name with a stylized, cursive script. The signature is located in the lower right quadrant of the page.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C10

ASIA:

Pomorski olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Talas

23/7 1941

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 050/173.

Roomassa, 24 päivänä heinäkuuta 1941.

28/218 Sal . . . 41

1/8-41	SE	LE
RYHMÄ	OSASTI	OSA
5	C10	

Herra M i n i s t e r i .

Täten on minulla kunnia lähettää teille,
Herra M i n i s t e r i , raporttini n:o 1/, jonka
nimikkeenä on:

venäjän kohtalo.

vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i ,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,
H e l s i n k i .

ROOMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Rooma ssa 23 p:nä heinä kuuta 1941. 8/8 - 41

28/218 Sal. S - 41

Asia: Venäjän kohtalo.

S C 10

Vaikkakin salasähkeessä jo olen ilmoittanut pääkohdat keskustelustani erään tšekäläistä ulkoasiainministeriötä lähellä olevan huomattavan italialaisen kanssa, tahdon kuitenkin vielä hiukan laajemmin selostaa keskusteluumme.

Kertojani sanoi Italian ulkoasiainministeriössä olevan sellaisen käsityksen vallalla, ettei Saksa aio yrittääkään vallata koko Venäjää. Kuinka pitkälle itäänpäin saksalaiset joukot kulkevat senjälkeen kun Moskova on vallattu, ei tietysti kukaan tiedä, mutta että he eivät mene Uraliin asti, piti kertojani varmana.

Tärkeintä mitä sain kuulla oli kuitenkin seuraava. Niin pian kun saksalaiset ovat saavuttaneet sen linjan, johon he aikovat marssia, tekee Hitler konkreettisen rauhantarjouksen Englannille. Kertojani painosti monta kertaa, että tämä rauhantarjous tulee olemaan konkreettinen. Yksityiskohtia ei tietenkään tunneta, mutta rauhantarjouksen pitäisi sisältää seuraavat kohdat. Englannin imperiumi jätetään koskemattomaksi, mutta Englannin täytyy luopua sekaantumasta Euroopan asioihin. Saksen kannattaa luopua siirtomaavaatimuksistaan, koska se saamalla vaikutusvaltansa alaiseksi laajan Venäjän valtakunnan,

JAKELUOHJE:

Jakeiuhjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

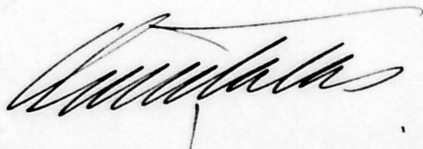
joka luonnollisesti jaetaan useaan, Saksasta riippuvaisuussuhteessa olevaan valtakuntaan, saa riittävän laajan "Lebensraumin". Kertojani lausui, että saksalaisten tarmo saa pitkiksi ajoiksi riittävää työmaata Venäjällä samalla kun Saksan teollisuus saa sieltä suuren osan tarvitsemiinsa raaka-aineita.

Saksa tosin ei kuvittele että Englanti Moskovan valloituksen jälkeenkään olisi kypsä tällaiseen rauhantekoon. Mutta kielteisessäkin tapauksessa rauhantarjouksella voisi olla suuri merkitys ainakin Amerikassa. Kun sen mukaan Englannin imperiumi jäisi koskemattomaksi, toivotaan että sotaa vastustavat piirit Amerikassa vahvistuvat. Sentähden Saksassa pidetään erittäin tärkeänä, ettei Amerikka sitä ennen ehdi nimenomaan julistaa sotaa. Muodollisen sotajulistuksen välttämiseksi Hitler lienee kieltänyt amerikkalaisten laivojen upottamisen toistaiseksi.

Saksa ei myöskään pelkää, että tällaista rauhantarjousta katsottaisiin heikkouden merkiksi. Kukistettuaan Venäjän on Saksa siksi vahva, että se empimättä voi tehdä rauhantarjouksen.

Tässä yhteydessä voinen vielä mainita, mitä Unkarin lähettiläs, joka on ollut Roomassa kahdeksan vuotta ja jolla Saksan suurlähettilään jälkeen on kaikista diplomaateista ehdottomasti parhaat suhteet Italian hallitukseen, kertoi. Keskustelimme Venäjän tulevaisuudesta, jolloin lähettiläs sanoi Saksan aikeista Venäjään nähden kerrottavan seuraavaa. Venäjän jako on vaikea probleemi. Jaon täytyy tapahtua niin etteivät osat myöhemmin jälleen pyri yhtymään. Liian suuri Ukraina esim. voisi, koska se kaiken todennäköisyyden mukaan pian pääsee täyteen kukoistukseen, vaikuttaa muihin

Venäjän osiin magneetin tavoin. Siksi Ukrainaa ei saa tehdä liian suureksi. Sen väkiluku ei saisi juuri nousta yli 50 miljoonan. Kun jaettavaa on niin paljon, on todennäköistä, että Venäjän nykyisille naapureille annetaan niin paljon maata kuin he haluavat, ottaen kuitenkin huomioon että he kykenevät uusia alueitaan hoitamaan. Suurin osa Venäjää jätetään suoraan Saksan vallanalaisuuteen. Mitään Venäjän valtakuntaa ei enää tule olemaan. Saksa tulee sitä suoranaisesti hallitsemaan ja käyttämään sitä eräänlaisena siirtomaana, vaikka tietenkään tällaista nimeä ei käytetä.

A handwritten signature in cursive script, likely belonging to a high-ranking official or diplomat, positioned in the lower right quadrant of the page.

2

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: .....

Romassa oleva lähetetty raportti n:o 18.

Ministeriö Talous

2577 1941

N. 670/176.

Roomassa, 25 päivänä heinäkuuta 1941.

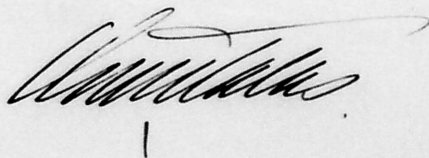
ULKOASIAINMIN.		
29/218 Pal: 5-41		
578-41		LIIK.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C10	

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 18, jonka nimikkeenä on:

Rajariidat Balkanilla.

Vastaanottakea, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

1

Herra Ulkoasiainministeri ROLF WITTING,
Helsinki.

Rooma SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Rooma ssa 25 p:nä heinä kuuta 1941.

Asia: Rajariidat Balkanilla.

29/218 Pal 71
578-71

RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C10	

Bismarck lienee joskus sanonut, että löytyy vain kaksi Balkanin politiikan tuntijaa, hän itse ja eräs toinen, joka kuitenkin tuli hulluksi. Pelkään että viimeksi mainittu kohtalo voi tulla monellekin eurooppalaiselle valtiomiehelle, joka ryhtyy Balkanin kysymyksiä ratkaisemaan. Niin kauan kun sotaa jatkuu, eivät Balkanin kysymykset tietysti vielä aivan aktuaalisiksi ole tulleet. Mutta jo nyt hämmöittävät vaikeudet, mikäli uusia rajoja on ruvettava määräämään. Erityisen visaiseksi näkyy Kroatian rajojen määrääminen käyvän, vaikkakin Kroatialla historiallisesti katsottuna on vuosisatoja vanhat rajansa. Dalmatian kysymyksen ratkaisi Italia yksinkertaisesti ottamalla mitä halusi, Kroatian saadessa tyytyä jäännökseen. Ratkaisu ei tietenkään Kroatiaa tyydyttänyt. Erityisesti valitetaan sitä, ettei Kroatia saanut yhtään kunnollista satamaa. Ragusan satama on suuremmalle meriliikenteelle kelpaamaton. Mutta kun toisena riitapuolena oli Italia, täytyi Kroatian johtomiesten kauniisti puida nyrkkiä housuntaskussa.

Suuremmalla voimalla aikoo Kroatia ilmeisesti esiintyä rajariidassa Unkariin nähden. Riita koskee n.k. Mur'in aluetta eli kroatiankielillä Medumurje'n aluetta.

Tämä alue muodostaa Mur ja Drava jokien välisen alueen

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedotuksien.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedotuksien.

itäisen osan. Sen suuruus on 775 km² ja asukasluku lähentelee 100.000. Alueen tärkeyttä lisää se seikka, että hyvillä syillä uskotaan siellä löydetävän öljyä.

Alue oli Jugoslavian sodan päätyttyä Kroatian sotilashallinnan alaisena, mutta siirtyi heinäkuun 9 päivänä Unkarin sotilashallintaan. Samalla Unkari selitti että alue oli liitetty Unkarin valtakuntaan. Jo seuraavana päivänä jätti Kroatian ulkoasiainministeri Unkarin lähettiläälle ankaran protestinootin ja esitti samalla Kroatian katsantokannan Saksalle, Italialle, Slovakialle ja Romanialle.

Kroatian taholta tuodaan esille, että puheenaoleva alue sai jo 600-luvulla kroatilaisen väestön ja viime vuosisadan puoliväliin saakka se on aina kuulunut Kroatiaan. Kun 13-vuosisadalla kroatilainen, kansallinen kuningassuku kuoli sukupuuttoon ja Kroatia joutui personaaliunioomiin Unkarin kanssa, osoittavat historialliset asiakirjat, että Medumurje aina luettiin Kroatiaan kuuluvaksi. Vasta v. 1861 siirsi wienin hallitus pyrkiessään sovintoon Unkarin kanssa m:n Unkariin. Mutta v. 1910 hyökkäsivät kroatilaiset vapaajoukot nykyisen sotamarsalkka Kvaterinkin johdolla m:een ja yhdistivät sen jälleen Kroatiaan, johon se senjälkeen onkin kuulunut.

Kroatian hallitus tukee vaatimustaan vielä silläkin, että v. 1951 toimitetun väenlaskun mukaan puheena olevalla alueella eli 91,521 kroatia, 799 unkarilaista ja 1.245 muuhun kansallisuuteen kuuluvaa.

Kroatian hallituksen kanta tässä kysymyksessä tuntuu olevan aika jyrkkä. "Medumurje on osa Kroatiana ja pysyy osana Kroatiasta," sanotaan eräässä virallisessa kirjoituksessa.

Keskustelin tästä kysymyksestä Unkarin tšekiläisen lähettilään kanssa, joka myönsi, ettei m:n alueella unkarin kieltä puhuta juuri ollenkaan, mutta hän väitti etteivät asukkaat

myöskään ole kroateja, vaan ovat he slaaveja, jotka lähinnä on luettava sloveeneihin, joskaan he eivät ole sloveenejakaan. mutta tämä väestö lukee itsensä unkarilaiseksi ja ilmaisi suuren ilonsa sen johdosta, että se jälleen pääsi Unkarin yhteyteen. Lähettiläs sanoi hyvin jyrkästi ettei Unkari koskaan tule luopumaan tuosta alueesta, joka ennen Trianonin rauhaa empimättä oli Unkarin aluetta eikä luettu Kroatiaan kuuluvaksi.

Kysymyksen ratkaisevat tietysti Saksa ja Italia ja tällä haavaa näyttää siltä että Unkarilla on suuremmat mahdollisuudet päästä voitolle. Mutta tämäkin kysymys osoittaa kuinka vaikeata on saada aikaan pysyväinen rauha Balkanilla. Kroatia ja Unkari kuuluvat molemmat kolmivaltaliittoon. Heillä pitäisi siis keskenään olla hyvät suhteet, mutta ratkaistakoon Medumurjen kysymys miten tahansa, jää se varmasti riidan aiheeksi näiden kahden valtion välillä.

Toinen alue, jonka kohtalosta ei liioin vielä ole määrätty, on n.k. baanaatti, joka ennen Trianonin rauhaa kuului Unkarille. Unkarissa näytään epäiltävän, saako Unkari tämän alueen kokonaisuudessaan takaisin ja odotetaan ratkaisua jännityksellä.

Vastakkaisia etupiirejä koskeva raja on vihdoin Bulgarian ja Albanian välinen raja, josta neuvoteltiin Bulgarian pää- ja ulkoasiainministerin Rooman-käynnin aikana. Keskusteltiin asiasta Albanian Beogradissa olleen entisen lähettilänsä kanssa, jonka Beogradista käsin tunnen. Hän väitti bulgarialaisten vaativan alueita, joissa on yksinomaan albanialainen väestö. Lopullista päätöstä ei Roomassa tehty. Päätettiin vain asettaa komissioni asiaa valmistamaan. On luonnollista,

että Albania Italian tukemana tässä kysymyksessä on paremmalla puolella. Mutta saadaanko tämäkään raja niin määrättyksi, että se tyydyttää sekä Bulgariaa että Albaniaa, on vähintään epävarmaa.

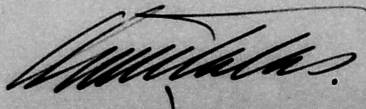
Muuten oli helppo huomata, että italialaiset lehdet, niin ystävällisesti, jopa ihastuneestikin, kuin ne kirjoittivatkin Bulgariasta, kuitenkin alituisesti painostivat sitä että Bulgaria akselivaltioitten kautta nyt on voinut toteuttaa valtiolliset pyrkimyksensä.

Kun Serbia ja Kreikka ovat kokonaan maahan lyötyjä, ei näitten ja heidän naapureittensa rajojen määrääminen tuottane suuriakaan vaikeuksia. Mutta nykyisen ratkaisun helppous ei silti takaa pysyvää rajarauhaa.

Makedonian kysymyksestä ei nykyään ole puhuttu ainkaan julkisesti mitään. Näyttää siltä, että Makedonia suurimaksi osaksi, ehkä kokonaisuudessaankin, liitetään Bulgariaan. Mutta onko Makedonian kysymys sillä ratkaistu? Pelkään että tämäkin kysymys tulee tulevaisuudessa antamaan aiheita riitoihin.

Ettei Montenegro sai takaisin itsenäisyytensä, joskin Italian jonkinlaisen suojeluksen alaisena, tuottaa tyydytystä jokaiselle, joka tuntee tämän vapautta rakastavan ja urhoollisen vuoristokansan. Montenegro saanee entistä suuremmatkin, mutta ei silti luonnottomat rajat. Montenegron kansa saanee kiittää vapaudestaan Italian kuningatarra, joka, kuten tunnettu, on Montenegron prinsessa.

Vedettäköönkö Balkanin maitten rajat miten tahansa, niin on varmaa että riidan ja erimielisyyden aiheita ei tule puuttumaan, kunnes ehkä joskus luodaan Balkanin Yhdysvallat, joissa kaikki kansallisuudet pääsevät oikeuksiinsa.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 19

Ministeriö Talous

28/2 1941

N:o 671/177.

Roomassa, 28 päivänä heinäkuuta 1941.

30 2/8 Pal 41

578-41

5 C10

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 19, jonka nimikkeenä on:

Italialainen yleinen mielipide Itä-Karjalan kysymyksestä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

Rooma Ssa OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

30/218 Sal. S 41

Rooma ssa 28 p:nä heinä kuuta 1941. 578-41

Asia: Italialainen yleinen mieli-
pide Itä-Karjalan kysymyksestä.

5 C10

Salasähkeen C-02 johdosta esitän seuraavan tilannekat-
sauksen.

Jo ennen Vuokkiniemen kokousta olivat Italian sanoma-
lehdet kirjoittaneet Karjalan kysymyksestä. Kirjoitukset ovat
olleet asiallisia ja kaikissa näissä on pidetty selviönä,
että koko Karjala nyt liitetään Suomeen. Niinpä kirjoitti
Gayda Il Giornale d'Italia lehdessä jo kesäkuun 25 päivänä:
"Pieni Suomi pakoitettiin jättämään Sovjetille vapaan maansa
elintärkeitä alueita, kun se päinvastoin vaati Itä-Karjalassa
asuvien sivistyneitten kansalaistensa vapauttamista". Ja pari
päivää myöhemmin, eli kesäkuun 28 päivänä, sama kirjoittaja
lehdessään lausuu: "Suomi ei kuitenkaan ole saavuttanut kan-
sallista itsenäisyyttään. Itä-Karjala, joka ulottuu Pohjoiselta
Jäämereltä Äänisjärven rannoille asti ja on puhtaasti suoma-
laisten asuttama, on jäänyt Sovjetin herruuden alle. Tämä sota
tuo mukanaan Suomen kansan ylösnousun ja ne korjaukset, jotka
sen on saatava." Samanmuotoisia kirjoituksia on muissakin leh-
dissä ollut.

Myöhemmin ovat italialaisten sotakirjeenvaihtajain kir-
joitukset suuresti myötävaikuttaneet siihen, että Karjalan
kysymys on tullut yleisen mielenkiinnon esineeksi. Niinpä

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoiksi.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

olen havainnut, että keskusteluissa italialaisten kanssa, he itse johtavat keskustelun Karjalan kysymykseen. Tällöin olen kuitenkin tehnyt sen havainnon, että italialaiset yleensä, jopa korkeasti sivistyneetkin ja valtiollisia kysymyksiä harrastavat, eivät tiedä Karjalan kahtiajaosta mitään. Hyvin yleinen käsitys on että Karjala kokonaisuudessaan kuului Suomelle 1940 vuoden rauhansopimukseen saakka ja että Suomi nyt saa takaisin mitä se silloin oli pakoitettu luovuttamaan. Selostettuani asian oikean laidan olen aina saanut sensuun-
taisen vastauksen, etteivät esittämäni seikat muuta heidän käsitystään. Kun kerran koko Karjala on vanhaa, suomalaisten asumaa maata, niin on Suomen saatava se takaisin. Kuultuaan että Suomi siten myöskin saa helposti puolustettavat rajat, ovat kaikki olleet sitä mieltä, että suomella on sitäkin suurempi oikeus koko Karjalaan.

Vuokkiniemen kokouksen päätöksestä ovat, mikäli olen huomannut, ainakin kaikki tärkeimmät lehdet sisältäneet uutisia, jota paitsi monet sotakirjeenvaihtajat myöskin ovat kokouksen päätöksestä tiedoittaneet. Kokous ei sellaisenaan ole kuitenkaan herättänyt suurempaa huomiota, koska yleinen käsitys asiassa jo oli Suomelle myönteinen. Vuokkiniemen kokousta pidettiin vallan luonnollisena seurauksena Karjalan kansan vapauttamisesta bolshevikien ikeestä.

Mainitsen tässä vielä mitä Il Telegrafon sotakirjeenvaihtaja Massimo Caputo Suomesta tiedoittaa sanotun lehden heinäkuun 27 päivänä ilmestyneessä numerossa: "nyt on, toteuttamalla vuosisataiset kansalliset pyrkimykset, luotava raja Venäjää vastaan, joka on paljon lyhyempi ja helpommin

puolustettavissa kuin äskeisen sodan rajat". Kirjeenvaihtaja mainitsee myöskin Suomessa löytyvän niitä, jotka haluaisivat tyytyä verrattain vähään, jotta venäläiset eivät tulevaisuudessa koettaisi ottaa takaisin mitä nyt saadaan uutta; kirjeenvaihtaja itse on laajemman ohjelman kannalla, hyväksyen suomalaisten lausuman mielipiteen että suomalaisten tulee kyetä omin voimin turvata rajansa, jolleivät halua ikuisesti olla venäläisen uuden hyökkäyksen uhan alaisina.

Luonnollisesti viralliset piirit suhtautuvat kysymykseen varovaisemmin. Hekin ovat mielellään tahtoneet saada tietoja Karjalasta ja sen väestöstä, ja jokseenkin selvästi olen voinut havaita että hekin katsovat luonnolliseksi että Karjala kokonaisuudessaan yhdistetään Suomeen. Mutta nimenomaista lopullista käsitystä eivät he ole halunneet lausua. Olen ollut huomaavinani, että nämä piirit pitävät kysymystä kokonaan saksalaisten etupiiriin kuuluvana, joten kysymyksen ratkaisu on saksalaisten käsissä.

Olin tilaisuudessa myös laajemmaltikin keskustelemaan asiasta suurlähettiläs v. Mackensenin kanssa. Suurlähettiläs otti itse kysymyksen esille pyytäen minulta lähempiä tietoja. Kävi heti selville, että hän tunsi kysymyksen aika hyvin ja myöskin, että hän oli suomalaistenkin kannalta katsottuna oikein informoitu. Sain kartalla osoittaa missä Vuokkiniemi sijaitsee sekä myöskin Itä-Karjalan rajat. Erityisesti näytti suurlähettilästä kiinnostavan se seikka, että Suomi saatuaan koko Karjalan saisi suhteellisesti helposti puolustettavat rajat. Vaikkakaan v. Mackensen ei nimenomaan sitä sanonut, sain sen käsityksen, että hän tuntui pitävän kysymystä jo ratkaistuna. Suomen hyväksi. Tämä oli sitäkin merkellisempää, kun suurlähettiläs keskustellessamme Venäjän tulevaisuudesta sanoi että siitä der Führer ei ole vielä ilmoittanut pää-

töstään. Suurlähettiläs sanoi että Hitler yleensä tekee päätöksensä valtiollisista kysymyksistä vasta sitten kun sotatoimet on saatu johonkin ratkaisevaan asteeseen.

W. W. W.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministerin Talas

15/8 1941.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Ministeriö Talas

1578 1941.

N:o 757/207.

Roomassa, 15 päivänä

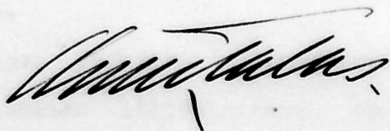
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 33/218 Sal D. 1941		
2578-41	N:o	Liit.
RYHMÄ	OSALTO	AGA
3	elokuuta	1941.
	C 10	

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 20, jonka nimikkeenä on:

Suomi Italian lehdistössä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomeisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

ROOMA Ssa OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Rooma ssa 15 p:nä elo kuuta 1941.

Asia: Suomi Italian lehdistössä.

No 33/218 2/1941		
25/8-41	№2	LEHT.
RYHMÄ	OSASTO	PLA
5	C/10	

Italian lehdistön suhtautuminen Suomen talvisotaan 1939-40 oli, kuten muistetaan, jakamattoman myötämielinen. Vasta sodan loppupäivinä suhtautuminen olosuhteiden johdosta muuttui, ja mielenkiinto Suomea kohtaan sodan jälkeisinä kuukausina oli silmiinpistävän vähäinen. Vain pari Suomea koskevaa taloudellista ja joitakin kulttuurikirjoituksia julkaistiin.

Oli ilmeistä, että lehdistön pidättäväisyys oli pakollista, minkä henkilökohtaisesti tšekäläisten lehtimiesten kanssa keskustellessa saattoi helposti todeta.

Saksan johdolla alkanut Europan ristiretki Neuvostoliittoa vastaan, johon Suomi ottaa osaa Italian liittolaisena, on luonnollisesti muuttanut tilanteen täydelle. Se sodanjälkeisinä kuukausina italialaisten mieliin patoutunut ystävyys tunto Suomea kohtaan, josta talvisodan aikaiset kirjoitukset antoivat aavistuksen, on nyt päässyt vapaasti julkisuuteen. On heti avoimesti tunnustettava, että Italian kansa jakamattomana seuraa Suomen osataistelua Europan kamppailussa bolshevismia vastaan mielenkiinnolla, jonka sydämellisyys ja vilpittömyys on suurempi kuin muille maille osoitettu huomio. Jo se, että tärkeimmät italialaiset lehdet (Il Giornale d'Italia, Corriere della Sera, Il Telegrafo, Il Popolo d'Italia, Il Popolo di Roma ja

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja liikkei ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituskein.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkomaainministeriön tiedoituskein.

muut) ovat lähettäneet sotakirjeenvaihtajansa Suomen rintamalle, vaikka muitakin tärkeämpiäkin rintamanosia olisi ollut valittavana, on osoituksena mielenkiinnon yleisyydestä. Italialaisia lehtimiehiä on Suomessa minun tietojeni mukaan seitsemän, nim. Indro Montanelli, Giuseppe Bonino, Massimo Caputo, Guido Gallo, Giovanni Artieri, Gino Tomajuoli, Emilio Ceretti ja V. Beonio-Brocchieri, joista useimmat olivat Suomessa talvisodankin aikana. Näistä asiallisin ja Suomen ja samalla Venäjän oloihin perehtynein on Indro Montanelli, jonka kiintymys maatamme kohtaan on jo vuosia vanha. Hän julkaisi muuten talvisodan aikaiset Suomi-kuvauksensa kirjan muodossa "I Cento Giorni della Finlandia", jonka suosio Italiassa oli varsin suuri. Sotakirjeenvaihtajien kuvaukset nykyisestä sodastamme ovat asiallisuudellaan ja myötämielisellä suhtautumisellaan tuoneet sotamme erikoisen elävänä italialaisten tietoisuuteen. Itse sotatapah- tumien kuvaus on sotilasviranomaistemme ohjeiden mukaisesti ollut rajoitettua, sen sijaan on oloja kotirintamalla, rinta- malla ja valloitetuilla alueilla kuvailtu palstamaärin. Erikoista mielenkiintoa herättää sotakirjeenvaihtajien kannanotto Suomen sodan päämääriin. Vuokkiniemen kokouksen selostuksissa se tuli selvästi näkyviin. Paitsi koko Euroopalle yhteistä bolshevismin- vastaista luonnetta näkevät italialaiset sotakirjeenvaihtajat Suomen sodassa myös oman kansallisen puolustussodan ja turval- lisemman tulevaisuuden rakentamisen luonteen. Italian lehdistös- sä on muissakin kuin sotakirjeenvaihtajien kuvauksissa tullut esille italialaisten ajatustapa Karjalan kysymyksestä. Kuten jo aikaisemmin olen tiedoittanut, suhtautuu Virginio Gayda eräässä kirjoituksessaan hyväksyvästi Suomen pyrkimyksiin Karja- lan vapauttamiseksi ja kanta-Suomeen liittämiseksi. Askettäin julkaisi poliittinen viikkolehti "Le Relazione Internationali"

toimintansa keskeisimpinä. Oli nim. jättänyt tiedoisuuteen

kirjoituksen "La Finlandia e la Carelia Orientale". Kirjoituksessa esitetään seikkaperäisesti ja asiallisin historiallisin tiedoin Karjalan kysymyksen vaiheet Suomi-Ruotsin ajoilta nykypäiviin asti. Koska tämä viikkolehti on arvovaltaisain ulkopoliittinen Italian hallituksen äänenkannattaja, on syytä suomentaa tähän kirjoituksen lopusta seuraavat yleiset huomautukset:

"Ymmärtääkseen täysin Suomen itärajalalla vallitsevia oloja, on hyvä pitää mielessä, että Suur-Suomen ihanne näyttää välttämättä ulottuvan myöskin Muurmanskin ja Kuolan alueisiin, jotka muuten jäisivätkin erilleen muusta Venäjältä. Mutta epärointiäkin on syntynyt suomalaisissa poliittisissa piireissä, joissa häilytään Mannerheimin ohjelman ja vain viime vuonna menetettyjen alueiden vapauttamisen välillä. Tällainen häilyminen johtuu pelosta, että Venäjä myöhemmin ryhtyisi jälleen hyökkäykseen ja huolesta, erittäinkin ruotsalaisissa piireissä, joka näkee Suur-Suomen pyrkivän johtoasemaan Skandinaavien niemimaalla. Suomalaisten ylevä ymmärtämyksen henki on kuitenkin jälleen kerran tuotu esiin presidentti Rydin Ruotsin lehdistölle antamissa julkilausumissa, joissa hän on halunnut vakuuttaa, että Suomi ei pyri johtoasemaan, vaan jatkaa politiikkaansa perinnäisen pohjoismaisen yhteenkuuluvaisuuden merkeissä ja että Itä-Karjalan lopullinen järjestely toteutetaan sodan päätyttyä karjalaisten omien toivomusten mukaan".

Sotakirjeenvaihtajien kuvauksista voidaan vielä mainita että se jakamaton ihailu suomalaista sotilasta ja sotilasjohtoa kohtaan, josta talvisodan aikana ei puuttunut esimerkkejä, on nykyisen sodan johdosta tullut rajattomaksi. Huomaa selvästi näitä kuvauksia lukiessaan, että italialaiset ovat yllätettyjä havaitessaan suomalaisten pystyvän voitolliseen sotilaalliseen toimintaan kesälläkin. Oli nim. jäänyt yleiseen tietoisuuteen

käsitys, että suomalaiset juuri talvisodassa pakkaseen ja hiihtoon tottuneina kykenivät saavuttamaan yli-inhimilliset tulokset ja epäiltiin, sitä tosin julkilausumatta, suomalaisten kykenevän samanlaiseen sodankäyntiin kesällä. Lainaan tähän Indro Montanellin kuvauksen suomalaisesta sotilaasta, joka sattuvasti kuvaa italialaisen näkemystä:

"Suomalaiset käyvät tätä sotaa säästään ehdottomasti miehiä ja toimien varovasti. Jokainen heidän sotatoimensa menestyy. He eivät tarvitse sotilaallista kunnianarkuutta eivätkä he sitä välitäkään; kuten kaikki todella voimakkaat, lyövät suomalaiset vain silloin kun heidät siihen pakoitetaan, mutta silloin he lyövät ankarasti. Heidän iskussaan on kuitenkin määrättyä taitavuutta ja jaloutta. Humoristinen mieli ja urheiluhenki ovat todella yhdistettävissä suuren sotilaan hyveisiin, jopa ne korostavat ja jalostavat niitä".

Massimo Caputo, joka myös oli talvisotamme ajan Suomessa sotakirjeenvaihtajana ja on nyt ahkerasti lähetellyt sotakuvauksiaan useille tšekäläisille lehdille, antaa erikoisen tunnustuksen suomalaiselle sotilaalle, joka yksin tulee toimeen Pohjolan vaikeissa maasto-oloissa joissa "eteläisten maiden sotilaat eivät menesty".

Paitsi sotakuvauksia on Italian lehdistö auliisti julaissut lähetystön toimesta sille toimitettuja Ministeriön lähettämiä propagandakirjoituksia, joista Karjalaa ja Mannerheimia, Suojeluskuntia ja katolilaisuutta Suomessa koskevat näyttävät olevan suosituimpia. Runsaasti on julaistu myös sitä kuva-aineistoa, mitä lähetystölle on saapunut. Sitäpaitsi on lehdistössä ollut useita Suomen kulttuuria ja taloudellisia oloja koskevia artikkeleita.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 21.

Ministeri Toles

16/8 1941.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA:

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 21.

Ministeriö Tulos

16/8 1941.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 34/219 SalD. 1941		
257-41	№	117
RYHMÄ 5	OSASTO C/10	

N:o 764/212.

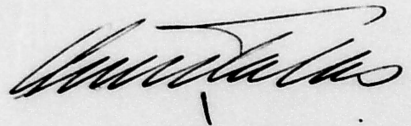
Roomassa, 16 päivänä elokuuta 1941.

Herra M i n i s t e r i,

Minulla on kunnia lähettää Teille, Herra
M i n i s t e r i, raporttini n:o 21, jonka nimikkeenä
on:

Vatikaani ja ristiretki bolshevismia vastaan.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

H e l s i n k i.

ROOMA Ssa OLEVA LÄHETYS

Salainen.

RAPORTTI n:o 21.

Rooma ssa lo p:nä ..... elo kuuta 1941.

Asia: Vatikaani ja ristiretki
bolshevismia vastaan.

U.KOASIAIN		
No 34/219 Jald. 1341		
25/8-41	72	LII
RYHMÄ	OSASTO	
5	C10	

Vatikaani on ennen nykyistä sotaa monella tavalla tuonut esille jyrkästi tuomitsevan kantansa bolshevismiin nähden. Uskottiin sentähden Italiassa aika yleisesti, että Paavinistuin antaisi täyden kannatuksensa nykyiselle ristiretkelle bolshevismia vastaan. Olen aikaisemmin kertonut millä innostuksella Italiassa seurataan sotatapahtumia Venäjällä. On sentähden synnyttänyt huomattavaa katkeruutta, ettei Vatikaani ole millään tavoin asettunut kannattamaan taistelua tätä kristikunnan pahinta ja vaarallisinta vihollista vastaan. Oli odotettu, että paavi jossain puheessaan olisi antanut tällaisen merkin, joka koko katolilaiselle maailmalle olisi ollut suuresta merkityksestä. Mutta turhaan on tällaista tapausta saatu odottaa. Niinikään on Vatikaanin ainoa sanomalehti "Osservatore Romano" vaiennut. Että paavi ei kyllä saata olla Canterburyn arkkipiispan kannalla, on ilman muuta selvää. Mutta miten on hänen vaikenemisensa selitettävissä?

Ilmeisesti on Vatikaanin omissakin piireissä havaittu, että tähän kysymykseen on annettava jokin vastaus. Vastausta ei kyllä ole virallisesti annettu, mutta on annettu ymmärtää, että paavin kanta on ollut seuraava:

Sekä aikaisempi paavi että nykyinenkin ovat niin selvästi

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

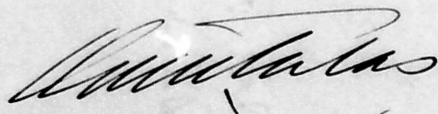
Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

jo aikaisemmin useissa tilaisuuksissa esilletuoneet kantansa bolshevismiin nähden, että tämän kannan uudestaan esittäminen ei näyttänyt tarpeelliselta. Paavien kanta on aina ollut selvästi bolshevisminvastainen. Vaikka paavit yleensä eivät ole sekaantuneet valtioitten välisiin valtiollisiin riitakysymyksiin, niin paavit eivät ole salanneet että he toivovat bolshevistivallan luhistumista. Mutta nykyinen sota Venäjää vastaan ei sittenkään ole puhdas uskonnollis-aatteellinen ristiretki bolshevismia vastaan, vaan sen ovat synnyttäneet myöskin puhtaasti valtiolliset näkökohdat, joihin nähden Vatikaani haluaa noudattaa täyttä puolueettomuutta. Ja lisäksi, joskin Paavinistuin toivoo bolshevismin luhistumista, ei se koskaan saata tyydytyksellä nähdä että tämä tapahtuu julman sodan kautta, jossa miljoonat ihmiset heittävät henkensä ja joka niinikään tuo kurjuutta ja onnettomuutta lukemattomiin koteihin.

Nämä selitykset, niin ontot kuin ne ovatkin, vaikuttavat Vatikaanin suurella arvovallalla kaikkiin syvästi katolilaisiin ja niitä on Italiassa, mutta varsinkin Etelä-Amerikassa paljon. Mutta ne, joissa paavin arvovalta ei ole kokonaan poistanut vapaata harkintaa, suhtautuvat hyvin arvostelevasti Vatikaaniin. He viittaavat paavin tunnettuun vihamielisyyteen Hitleriä kohtaan ja selittävät paavin noudattamaa passiivisuutta siten, ettei hän ole halunnut antaa tukea Hitlerille nytkään, vaikka Hitler taistelee vihollista vastaan, jonka paavi itse on leimannut kristikunnan viholliseksi. He tekevät tästä johtopäätöksen ettei paavikaan saata olla antamatta puhtaasti maallisten valtakysymysten vaikuttaa itseensä. Nämä ovat sitä mieltä, että paavin hengellinen arvovalta tämän kautta on kärsinyt.

Tässä he kuitenkin varmasti liioittelevat. Paavin arvosta varsinaisissa katolilaisissa piireissä on niin suuri että hän näissä piireissä on kaiken arvostelun yläpuolella. Ja juuri sentähden paavin ottama asenne on niin turmiollinen. Italiassa ei tosin paavin kannanotto tule käytännössä paljoakaan vaikuttamaan. Valtiovalta on määrännyt kantansa ja siihen ei kirkko voi mitään vaikuttaa. Toisin lienee kuitenkin Etelä-Amerikassa. Etelä-Amerikan valtioista taistelevat sotaikäyvät valtiot par'aikaa ankarasti diplomaattisin keinoin. Jos paavi arvoallallaan, joka Etelä-Amerikan valtioissa on vielä suurempi kuin Italiassa, olisi asettunut kannattamaan sotaa bolshevismia vastaan, niin on hyvinkin mahdollista että voitto mainitsemissani diplomaattisessa taistelussa olisi kääntynyt akselivaltioitten puolelle.

Tästäkin syystä täytyy valittaa Paavinistuimen kannanottoa.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10.

ASIA: .....

Roomassa olevan lähetystön rap. n:o 22.

Ministeri Tulas.

20/9-41.

N:o 701/214.

Roomassa, 20 päivänä elokuuta 1941.

MINISTERIÖ	
35 219 ne.	41
4/9-41	L.H.L.
OSASTO	ASIA
5 C10	

Herra M i n i s t e r i,

Minulla on kunnia lähettää Teille, Herra
M i n i s t e r i, raporttini n:o 22, jonka nimik-
keenä on:

Neuvosto-Venäjän juonet Balkanin maissa.

Vastaanottakaa, Herra M i n i s t e r i, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING,

H e l s i n k i.

ROOMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Rooma ssa 20 p:nä ..... elo kuuta 1941.

Asia: Neuvosto-Venäjän juonet

Balkanin maissa.

35 219 ae. 41
49-41
OSASTO
5 C10

Vähitellen alkaa selvitä mitä katalia juonia Neuvosto-Venäjä punoi Balkanilla: Julkisuuteen on jo saatettu, että Bulgariassa bolshevikien agentit olivat valmistaneet täydellistä vallankumousta ja että Serbiassa saksalaisen miehitysarmeijan toimintaa häiritään monella tavalla. Mutta nyttemmin on käynyt ilmi, että bolshevikit olivat valmiit aikaansaamaan kaikissa Balkanin maissa vallankumouksen, jos vain Simovitshin taistelu saksalaisia vastaan olisi kestänyt hiukan kauemmin. Niinpä kertoi minulle Kroatian lähettiläs, että Kroatiassa oli jo valmiina uusi hallitus, joka olisi ottanut vallan käsiinsä niin pian kuin siihen olisi ollut tilaisuus. Kroatiakin olisi aluksi saanut itsenäisyytensä joutuaksensa myöhemmin Baltian maitten tapaan neuvostotasavallaksi. Simovitshin hallitus taasen olisi, jos se olisi Venäjän avulla päässyt voitolle, pian kukistettu ja sen olisi täytynt väistyä bolshevikihallituksen tieltä. Tämä olisi aikaansaatu venäläisen sotaväen avulla, joka olisi rientänyt Simovitshin avuksi. Onneksi nämä kaikki aiheet kukistettiin alkuunsa. Voidaan kysyä saattoiko Stalin todella uskoa, että hän Englannin ja Balkanin valtioitten avulla olisi saattanut Balkanilla voitollisesti taistella Saksaa vastaan. Tuskinpa

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Stalin saattoi sitä uskoa. Mutta häviöstäkin Balkanilla olisi kuitenkin ollut se hyöty, että Saksan voimat olisivat tuntuvasti heikontuneet.

Kun Jugoslavia ja Kreikka niin nopeasti saatiin kukistetuiksi, ei bolshevikien kylvö ehtinytkään kypsyä ja siten Balkanin maat pelastuivat vieläkin suuremmilta onnettomuuksilta. Eihän näissä maissa tietenkään täydellistä levollisuutta vallitse, mutta bolshevikien voitolle pääsemisestä ei siellä nyt enää kuitenkaan voi olla kysymystäkään.

On kuitenkin yksi maa, jossa levottomuudet ovat saaneet vakavamman luonteen, joskaan sielläkään ei varsinaista bolshevikivaaraa ole. Tämä maa on Montenegro. Bolshevikien aikaansaamat levottomuudet jatkuvat siellä vieläkin tuottaen italialaisille vaikeuksia.

Näistä levottomuuksista on aikaisemmin jo kuulunut huhuja, mutta vasta nyt olen onnistunut saamaan niistä luotettavampia tietoja.

Italialaiset tekivät sen varomattomuuden - osoittaakseen erikoista suosiota Montenegroa kohtaan - että he heti jättivät maan hallinnon montenegrolaisen siviilihallituksen huostaan. Italialaiset luottivat siihen, että kun Montenegro italialaisten avulla oli saavuttanut itsenäisyytensä, montenegrolaiset suhtautuisivat suosiollisesti italialaisiin. Ja niin luonnollisesti olisi käynytkin, ellei bolshevikien kätyreillä olisi ollut sormiansa mukana pelissä. Nykyiset levottomuudet, jotka ovat olleet aika vakavia, on bolshevistinen kiihoitus saanut aikaan. Bolshevikit ovat tällöin kiihoituskeinoina käyttäneet seuraavia menettelytapoja:

Ensinnäkin on viitattu siihen, että Venäjä oli luvannut tulla montenegrolaisten avuksi ja että Venäjä olisikin tämän tehnyt, jollei Simovitshin tappio olisi sitä estänyt.

Tätä hyväksensä käyttäen ovat bolshevikikihoittajat sanoneet, että nyt kun Saksa ja Italia ovat hyökänneet Venäjän kimp- puun, tulee Montenegron kansan osoittaa kiitollisuuttaan Venä- jää kohtaan ja pienilläkin voimillaan auttaa Venäjää.

Immärtääkseen miten tällaisilla puheilla voi olla vaikutusta Montenegron kansaan on muistettava että aina 1800 vuosisadalta alkaen on Montenegro ollut läheisessä suh- teessa Venäjään. Todistuksena tästä mainittakoon mm. että Italian nykyinen kuningatar, Montenegron prinsessa, on saanut kasvatuksensa Pietarin hovissa. Kun montenegrolaiset saivat tietää että Venäjä on hädässä ja koska montenegrolaiset ovat urhoollista ja pohjimmaiselta luonteeltaan jaloa kansa, kantoi tämä puhe hedelmää heidän keskuudessaan. Tietysti taisteluhalua vielä lisäsivät vakuutukset että Englanti ja Venäjä pääsevät lopullisesti voitolle ja että silloin Monte- negro palkitaan.

Edelleen on harjoitettu suoranaista bolshevikipropa- gandaa kuvaamalla oloja Venäjällä, tunnettuun tapaan, paratii- simaisiksi. Vaikka Montenegrossa, jossa suurin osa kansasta on pienviljelijöitä, ei tosiasiallisesti ole minkäänlaisia edellytyksiä bolshevismille, niin on näilläkin puheilla hou- kuteltu lukuisia henkilöitä bolshevikiasian puolelle.

Kolmannen asean bolshevikeille ovat italialaiset itse antaneet. Italialaiset tosin laajensivat Montenegron alueen, mutta samalla kuitenkin yhdistivät erään osan Montenegroa, joka on kuulunut maalle Balkanin-sotien jälkeen, Albaniaan, väittäen tämän osan väestön albanialaiseksi. Tätä monte- negrolaiset eivät ole voineet sulattaa; heille on toito- tettu että italialaiset veivät heiltä osan heidän maastaan,

jonka he Balkanin-sotien aikana verellään olivat ostaneet.

Kaikella tällä kiihoituksella oli se vaikutus, että montenegrolaiset, jotka muutenkin ovat helposti valmiit tarttumaan aseisiin, ryhtyivät väkivallantekoihin Italiaa vastaan. Kun Italian asettama montenegrolainen siviilihallitus ei kyennyt näitä levottomuuksia estämään, täytyi Italian uudestaan lähettää sotaväkeä Montenegroon ja asettaa sinne sotilashallinto. Mikäli minulle on kerrottu, jatkuvat taistelut paraikaa Montenegrossa ja nämä taistelut ovat Italialle vaikeita. Kysymys ei tietysti ole minkäänlaisista avoimista taisteluista, vaan levottomat ainekset ovat kätkeytyneet vuoristoon, josta he tekevät, kun sopivaksi sen katsovat, hyökkäyksiä. Tästä johtuu että italialaisten on täytynyt menetellä verrattain kovakouraisesti; kerrotaan että italialaiset koko Montenegrossa talo talolta toimittavat kotitarkastuksia saadaksensa selville, kutka miehet ovat poissa ja jos mahdollista missä he oleskelevat. Ennen talven tuloa rauha tuskin saadaan Montenegroon palautetuksi, mutta uskotaan että ainakin talven ajaksi levottomuudet lakkaavat. Nämä levottomuudet lienevät myöskin syynä siihen, että sen toimikunnan jonka piti tulla Roomaan pyytämään että Italian kuningas valitsisi Montenegrolle kuninkaan, ei tänne vielä ole saapunut eikä todennäköisesti moniin aikoihin saavukaan. Mainitsen, tosin vain aivan huhupuheena, että tarkoitus lienee ollut määrätä Italian kuningatar Montenegron hallitsijaksi.

Että Italia lopuksi saa rauhan palautumaan Montenegroon, on selvää. Mutta nämä levottomuudet tulevat varmaan pitkiksi ajoiksi häiritsemään Montenegroa ja Italian suhteita. Se kovakouraisuus, jolla Italian nyt on pakko ku-

kistaa levottomuudet, herättää niissäkin piireissä, jotka levottomuuksiin eivät ole ottaneet osaa, vihaa italialaisia kohtaan. Ja verikoston maassa tämä viha ei aivan pian sammuu.

Italian tarkoitus oli aikaansaada todella sydämelliset suhteet Montenegrom ja Italian välillä. Todennäköisesti se siinä ei tule onnistumaan. Kun Kroatiassa taasen valitsee suuri tyytymättömyys rajojen vuoksi ja Albaniassa vanhastaan on paljon tyytymättömiä aineksia, ja kun Kreikassa luonnollisesti ehkei koskaan viha Italiaa vastaan tule sammumaan, täytyy todeta, että Italian herruus Balkanilla alkaa huonoin entein.

Sturtevant

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10

ASIA: _____

Ruonassa olevan lähetyksen rap. n:o 23.
Ministeri Talas.

26/8-41

N:o 806/216.

Roomassa, 26 päivänä elokuuta 1941.

86/219
4/9-41
5 C10
41

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 23, jonka nimikkeenä on:

Lietuvan oloista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasianministeri Rolf WITTING,

Helsinki.

ROOMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 25.

Rooma ssa 20 p:nä ..... elo kuuta 19 41.

Salainen. 86 269 me. 41

4/9-41

Asia: Liettuan oloista.

5 C10

On mahdollista, että tämän raportin sisältö jo aikaisemmin Helsingissä on tunnettu, mutta katsoen vaikeuksiin saada tietoja Baltian valtioista, arvelen kuitenkin voivani lähettää tiedot, jotka sain tšekäläiseltä entiseltä Liettuan lähettiläältä.

Lähettiläs kertoi että jo maaliskuussa oli Liettuassa valmiina salainen järjestö, jonka tarkoituksena oli saksalaisten avulla vapauttaa Liettua bolshevikivallasta. Vaikka täytyi noudattaa mitä suurinta varovaisuutta tätä järjestöä muodostettaessa, oli siihen kuitenkin saatu liittymään 30.000 miestä. Näistä monet sadat kävivät Saksassa saamassa sotilaallista erikoiskoulutusta, ollen tietysti rajan yli liikkuessaan hengenvaarassa. Vaikkakin tämän järjestön jäsenmäärä oli niin suuri, osattiin se pitää täydellisesti salassa bolshevikiagenteilta. Kun sitten Saksan-Venäjänsota puhkesi, ryhtyi tämä järjestö toimintaan ja siihen liittyi heti niin paljon uusia jäseniä, että sen luettelossa oli 90.000 miestä. Sanomalehdistä on tunnettua miten tämä järjestö ryhtyi taisteluun bolshevismia vastaan jo ennenkuin saksalaiset olivat Kaunasiin saapuneet. Järjestön mieshukka oli katsoen taistelujen lyhytaikaisuuteen suhteellisen suuri. Yhteensä järjestö kadotti kuolleina ja

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ..... ministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

haavoittuneina 4.000 miestä.

Kun järjestö oli muodostettu saksalaisten suostumuksella, olivat liettualaiset toivoneet että Liettua, joka täten tehokkaasti oli myötävaikuttanut vapautumiseensa, saisi säilyttää itsenäisyytensä. Liettuassa kyllä käsitetään, että niin kauan kuin sota raivoaa, varsinaista itsenäistä Liettuaa ei vielä voida luoda. Mutta liettualaiset olivat kuitenkin toivoneet, että heti annettaisiin edes jonkinlainen lupaus tulevaisuuteen nähden. Kun näin ei ole tapahtunut, on mieliala Liettuassa tällä haavea alakuloinen.

Lähettiläs kertoi vielä, että ensinnä, kun saksalainen sotaväki saapui maahan, oli mitä parhain yhteisymmärrys saksalaisten ja liettualaisten välillä, ja saksalainen sotaväki tunnusti ainakin käytännössä Liettuan uuden hallituksen. Mutta sotaväen jälkeen tuli Gestapo ja silloin tehtiin pikainen loppu Liettuan itsenäisyydestä. Uuden hallituksen puolustusministeri on edelleen kotiarestissa ja pääministeri sekä koko hallitus pakoitettiin eroamaan. Sanomalehdissähän on selostettu miten pääministeri ennen eroansa vei seppeleen tuntemattoman sotilaan haudalle ja miten silloin viimeisen kerran laulettiin Liettuan kansallislaulu, joka sen jälkeen on kielletty.

Lähettiläs ei sittenkään tahtonut olla epätoivoinen Liettuan tulevaisuuteen nähden. Hän arveli että valtiolliset syyt Saksan oman edun kannalta pakottavat Saksan muodostamaan Baltian maat tavalla tai toisella itsenäisiksi valtioiksi. Mutta hänen mielestään saksalaiset ovat tehneet suuren virheen, kun he täten antavat masentuneen mielialan voittaa alamaissa valtioissa. Jos saksalaiset olisivat menetelleet tosin, voisi heillä olla käytettävänä taistelussaan venäläisiä

vastään huomattava armeija, joka olisi kokoonpantu liettualaisista, latvialaisista ja virolaisista. Tässä yhteydessä lähettäläs lisäsi, että idän valtava taistelu hänen käsityksensä mukaan ei saa jäädä vain taisteluksi bolshevismii vastaan, vaan että tämän taistelun samalla tulee olla lopullinen tilien suoritus venäläisten ja kaikkien slaavilaisten kansojen valtaanpääsypyrkimyksiä vastaan.

Luutnantti

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C/10

ASIA: _____

Romassa olevan lähetystön raportti n:o 24

Ministeriö Talas

18/9 1941

N:o 888/233.

Roomassa, 18 päivänä syyskuuta 1941.

41 / 220 Pal. 3-41

24/9-41

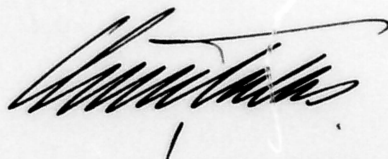
Herra Ministeri,

5 C10

Minulla on kunnia lähettää Teille, Herra Ministeri, raporttini n:o 24, jonka nimikkeenä on:

Rooseveltin edustajan käynti peavin luona.

Vasteanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri, ROLF WITTING,

Helsinki.

ROOMASSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Roomassa 18 p:nä syys kuuta 1941.

41/220 Pal. S-41.

24/9-41

Asia: Rooseveltin edustajan

käynti paavin luona.

5 C10

Viitaten lähettämäni salasähkeeseen, joka koski Rooseveltin henkilökohtaisen lähettilään Myron Taylorin käyntiä paavin luona ilmoitan että lehdistö nyttemmin on julkaissut asian johdosta virallisen esityksen, jossa ilmoitetaan paavin kieltäytyneen hyväksymästä Rooseveltin ehdotusta että paavi julistaisi sodan natsismia vastaan oikeutetuksi sodaksi. Painostaakseen paavia oli Taylor, kuten sähkeessäni jo mainitsin, huomauttanut että Amerikan yhtyessä sotaan paavinistuimelle käy mahdolltomaksi saada tulojaan Pohjois- ja Etelä-Amerikasta lähetetyiksi Roomaan, mutta että nämä vaikeudet ovat voitettavissa jos paavi hyväksyy Rooseveltin ehdotuksen. Paavi ei kuitenkaan antanut tämän kiristysyrityksen itseensä vaikuttaa, vaan kutsutti Taylorin toisen käynnin jälkeen luoksensa hänen luonaan akkreditoidun Italian suurlähettilään, jolle hän kertoi koko asian. Paavi ei siis suostunut suorastaan auttamaan Rooseveltiä saamaan amerikkalaisen katolisen maailman puolelleen, mutta toiselta puolen hän ei myöskään, kuten jo aikaisemminkin olen huomauttanut, nykyään ryhdy bolshevismia tuomitsemaan. Uuden todistuksen tästä saa siitä että paavin sanomalehti "Osservatore Romano" ei ole julkaissut niitä puheita bolshevismia

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

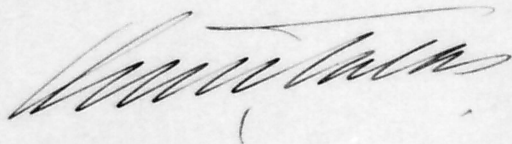
Tavallinen.

Tavallinen ja liitäsi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

vastaan, jotka Venäjää vastaan sotivain valtioiden valtiomiehet äskettäin ovat pitäneet eikä niistä edes mainintakaan. Sitä vastoin muut kiihkokatolisetkin lehdet, jotka eivät suorastaan ole paavinistuimen johtamia, ovat asettuneet täysin selvälle kannalle bolshevismiin nähden. Eri-tyisesti on merkittävä näitten lehtien suosiollinen asenne Suomea kohtaan.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be a cursive name, possibly "L. M. Mäkelä".

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 25.

v.a. Asienhoitaja Paikku

6/10 1941.

R O O M A ..... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 947/349

R o o m a SSA 6 P:NÄ loka KUUTA 19 41.

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö ..... LLE

ASIA Rooman-lähetystön raportti n:o 25.

Lähetystö lähettää kunnioittaen Ministeriölle tämän mukana Suomen Roomassa olevan lähetystön raportin n:o 25:

Sisäpoliittinen tilanne syyskuussa.

Oleau Paitanen
V.a. Asiainhoitaja.

R. O. O. M. A. .... SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. .... Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

R. o. o. m. a. s. s. a 6 p:nä loka kuuta 19 41.

Asia: Sisäpoliittinen tilanne

syyskuussa.

457220 Sal. S-41

15710-41

5 C10

Lähetystö tiedoitti sähköitse syyskuun 26 päivänä (sähkö n:o 113), että Italiassa oli todettavissa eräänlaista levottomuutta kansassa ja tyytymättömyyttä ulkomaalaisia, varsinkin saksalaisia kohtaan ja että oli odotettavissa hallituksen toimienpiteitä syntyneen tilanteen varalta. Täydennykseksi näihin tietoihin esitettäköön seuraavaa.

Italiassa oli mm. perunan, kananmunain, leivän ja kaikkien vaatetustarvikkeiden jakelu vapaa aina näihin päiviin asti. Samanaikaisesti oli useimmissa muissa Euroopan maissa, mm. kaikissa naapurimaissa, säännöstely ulotettu sangen laajalle mm. mainittuihin tarvikkeihin, Italiassa vain tuntui olevan tavaraa yllin kyllin. Seurauksena oli saalistamisretkien järjestäminen Italiaan naapuri- ja jopa kaukaisemmistakin maista. Tässä olivat varsinkin saksalaiset energisiä: sillä jatkuvasti, sodanajasta huolimatta, myönnettiin saksalaisille matkustuslupia Italiaan ja liiroja aina 3000 liiraan asti matkustajaa kohti. Kun liipun ja hotellikupongit lunasti saksanmarkoissa Saksassa, jäi kullekin rahaa saalistamista varten Italiassa suhteellisen paljon. Ja niin vei yksi ja toinen saksalainen (ja jonkin verran muutkin kansallisuudet) mikä mitäkin tarviketta mennessään Ita-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi: ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

liasta yli Alppien. Mainittakoon, että esim. muuan kauppa-
matkustaja Milanoon liikeasioille joka toinen viikko tulles-
saan toi mukanaan kaksi tyhjää matkalaukkua, jotka palates-
saan olivat täynnä italialaisilta ostettua tavaraa. Saksa-
laisten turistien kuuli keskustelevan siitä, miten monta
kenkäparia nyt mahtavat antaa viedä rajan yli. Kolme uutta
paria saattoi kuulema aivan turvallisesti viedä mukanaan.
Saksalaisten ostovimma sai elo-syyskuussa vihdoin groteskeja-
kin muotoja; m.m. sateenvarjoja ja käsilaukkuja ostettiin
tukuttain, puhumattakaan kankaista, kengistä, suklaasta (mi-
käli sitä vielä löysi) y.m.

Samanaikaisesti olivat hotellit täynnä turisteja (mm.
Caprilla ja Meranossa), jotka luonnollisesti söivät italia-
laisten nenän edestä lihan ja vihannekset ja hedelmät.

Tilanne kävi pian kestäättömäksi. Yht'äkkiä heräsi
kansassa saksalaisviha, joka yleistettiin nopeasti kaikkiin
ulkomaalaisiin kohdistuvaksi. Raitiotievaunussa ja autobussis-
sa sai ulkomaalaiselta näyttävä kuulla kunniansa. "Tedesco-
ni" ! ("emäsaksalainen") tuli ulkomaalaisten nimitykseksi ja
on sitä vieläkin. Kun ruokatavarain jakelussa alkoi esiin-
tyä vaikeuksia, oli se "tedesconien" syy. Kun viikunoita
ei nähty pitkään aikaan, vaikka piti olla paras hedelmä-
kausi, oli selitys siihen valmis: saksalaiset ostavat kaiken.
Yksi ja toinen vaatetustarvike alkoi loppua, mm. naisten
sukkia ei kuulema tahtonut löytää kesä-elokuussa, parranajo-
koneen teriä ei myöskään. Kasvosaippua, joka oli ollut va-
paasti kaupassa - ja teoreettisesti on vieläkin - hävisi
yht'äkkiä koko laajasta Italian valtakunnasta. Syy pantiin
taas saksalaisten niskoille. Lisäksi maidon jakelun vaikeu-

tuminen ja perunain saanti sekä hedelmän vähyys ja kalleus - mitä kaikkea ei voinut suorastaan panna saksalaisten syyksi, lisäsi tyytymättömyyttä siinä määrin, että jonottamiseen kyllästyneet ihmiset alkoivat rikkoa myymäläin ikkunoita ja uhkaavaa kieltä käytettiin regimestä, varsinkin sen saksalaisystävyydestä.

Regime oli ihmeellistä kyllä hiljaa ja toimettonana. Tunnustettakoon avoimesti, että Italian hallitus ja fascistipuolue, joka on vastuussa säännöstelyn noudattamisesta Italiassa, panivat oikeutetusti kansan kärsivällisyyden kovalle koetukselle. Sillä tilanne oli todella vaikea ja on sitä vieläkin, joko saksalaisten ansiosta tai ilman sitä. Sillä ne italialaisetkin, joilla on rahaa, hamstrasivat sydämettömästi kaikkea mahdollista. Köyhä kansa taas, jota Italiassa vielä on Mussolinin tasoituserityksistä huolimatta kovin paljon, sai kärsiä suoranaista nälkää. Hinnat kohosivat viikko viikolta, ja tavara samanaikaisesti hävisi kaupoista. Vaikeinta oli perunain, lihan, kalan, vihannesten ja hedelmienkin saanti, muista puhumattakaan. Useita mainituista tavaroista ei ajoittain saanut edes rahallakaan. Huhut liiran arvon romahtamisesta alkoivat kiertää, ja tilanne siitä vain paheni.

Vihdoin 27 päivänä syyskuuta hallitus päätti toimeenpanna useita jakelurajoituksia. Päätettiin leivän ja vaate-tustarvikkeiden pano kortille. Heti senjälkeen säännösteltiin perunain, maidon ja juuston jakelu. Jo syyskuun puolivälis-

sä oli määrätty Italian viranomaisen antama henkilöllisyyskortti pakolliseksi kaikkia yli 20 liiran suuruisia ostoksia tehtäessä. Tämä toimenpide oli ilmeisesti tähdätty ulkomaalaisia vastaan, mutta on koitunut haitalliseksi italialaisille itselleenkin, sillä itse asiassa harvalla italialaisella, varsinkaan pienpaikkakuntalaisella, oli entuudestaan henkilöllisyyskorttia. Se on pitänyt nyt hankkia ja jonottaa sitä vuorostaan.

Hallituksen toimenpiteet ovat vielä siksi lyhyen aikaa olleet voimassa, ettei voi lausua mitään niiden mahdollisesti mukanaantuomista helpotuksista. Todettavissa on kuitenkin jo eräänlainen helpottuminen yleisessä mieliteessä, joka alkoi olla jo arveluttavan jännittynyt.

Esitetynlaiset tapahtumat ovat luonnollisesti olleet tervetulleita vihollispropagandalle. Lontoon radion lähetykset ovat niitä käyttäneetkin hyväkseen runsaasti ja sopivassa määrin liioiteltuina..

Todennäköistä kuitenkin on, että tilanne pian jälleen tasaantuu, kun kansa huomaa valtiovallan käyneen käsiksi epäkohtiin määrätietoisesti ja puolueettomasti, ja kun tärkeiden tarvikkeiden jakelu säännöstellään sota-ajan vaatimusten mukaan.

Oleau
V.a. Asainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C10

ASIA: .....

Roukassa olevan lähetyksen rep. n:o 25

Ministeri Palas

18/10 1941.

N. 1054/380.

Roomassa, 28 päivänä lokakuuta 1941.

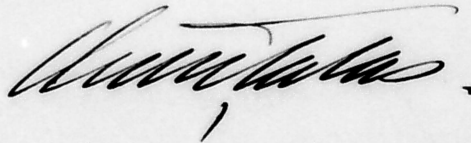
489221 lae. 41
Jf-41
5 CW

Herra Ministeri,

Minulle on kunnia lähettää Teille, Herra
Ministeri, raporttini n:o 25, jonka nimikkeenä on:

Huhut rauhasta Renskan kanssa.

Vesteanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri
Rolf WITTING,
Helsinki.

Rooma SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 25.

Rooma ssa 28 p:nä loka kuuta 1941.

48/221 l.c. 41
5/11-41

Asia: Huhut rauhasta Ranskan kanssa.

5 010

Huhut Saksan ja Ranskan välillä tehtävästä rauhasta vahvistuvat. Sekä Kroatiassa että täällä olen kuullut sen käsityksen lausuttavan, että Saksa ja Ranska itse asiassa olisivat jo päässeet rauhanehdoista lopulliseen sovintoon. Vaikeuden tuottaa Italia, jonka asettamia rauhanehdoja Ranska ei voi hyväksyä. Sähkeessäni n:o 78, 23/8, ilmoitin huhuttavan että Ranskan ja Italian välillä silloin olisi käyty rauhanneuvotteluja. Tämän huhun väitti ministeri Holma perättömäksi. Kroatiassa saamieni lisätietojen nojalla voin nyttemmin varmana ilmoittaa, että rauhanneuvotteluja Italian ja Ranskan välillä todella käytiin, mutta että ne sillä kertaa jäivät tuloksettomiksi. Saksa on kuitenkin edelleenkin painostanut Italiaa ja Roomassa liitetään uusia toiveita kreivi Cianon ja suurlähettiläs Mackensenin matkaan Berliiniin, jossa tärkeimpänä kysymyksenä ovat rauhanneuvottelut.

Nykyään väitetään, että Saksan pakotuksesta Italia olisi luopunut vaatimasta Nizzaa ja Ranskan Rivieraa, jota vastoin se edelleen ylläpitäisi vaatimuksensa Korsikaan, Tunisiin ja Djiboutiin nähden. Nizzasta ja Rivierasta olisi Italia luopunut sen johdosta, että sille myönnettiin niin laaja osa

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Adrianmeren rannikkoa, jota paitsi se vielä saanee Kreikan alueesta mitä se haluaa. Otaksutaan, että Ranska olisi valmis luopumaan Tunisista ja mahdollisesti myöskin Djiboutista mutta ei Korsikasta. Kuitenkin Tunisin luovuttaminen olisi tällä hetkellä Ranskalle erikoisen vaikea sen takia, että sen luovuttaminen heikentäisi marsalkka Pétainin arvovaltaa. De Gaulle'in kannattajat eivät jättäisi käyttämättä tilaisuutta huomauttaa että marsalkka on luopunut jo Indo-Kiinan osasta ja nyt luopuu Tunisista sekä olisi luopunut Syyriastakin, jollei de Gaulle olisi sitä pelastanut.

Toiselta puolen olisi ymmärrettävää, että Ranska olisi halukas tekemään rauhan nyt, jolloin sillä on tilaisuus rauhanehdoista keskustella. Jos sitä vastoin rauhanteko siirtyy siihen, kunnes nykyinen sota päättyy, saattaa Ranskalle käydä paljon vaikeammaksi saada toiveitaan edes jossain määrin huomioon otetuiksi. Lisäksi Ranskalle merkitsisi paljon että sotavangit palautettaisiin ja että hallitus pääsisi Pariisiin, minkä seikan tärkeydestä ministeri Holma niin usein on huomauttanut. Sitä vastoin voitaneen pitää varmana, ettei saksalaisten miehitysjoukkoja kokonaan Ranskasta poistettaisi, joskin niitten lukumäärää tuntuvasti vähennettäisiin. Niin kauan kun sota Englantia vastaan kestää, ei Saksa jättäne Ranskan rannikkoa miehittämättä. Mutta jo miehitysjoukkojen vähentäminenkin tuottaisi Ranskalle suuria helpotuksia mm. miehitysjoukkojen ylläpitokustannusten vähentämisen kautta.

Kuten jo mainitsin, antanee Saksa Italialle vapaat kädet Kreikkaan nähden. Täällä vallitseva käsitys on se, että Kreikka säilyy itsenäisenä valtiona, joka tietysti kuitenkin tulee varsinkin ulkopoliittikaansa nähden olemaan

riippuvainen Italiasta. Italia yhdistää alueeseensa ainakin Korfun saaren sekä ne muut saaret, jotka sille ovat tarpeen laivasto- ja ilmavoimien tukikohtia varten. Edelleen yhdistettäneen Albaniaan sen verran Kreikan manteretta, että Kreikan raje ei enää ole niin helposti puolustettavissa kuin ennen. Huhu, jonka mukaan Bulgaria saisi Salonikin, vahvistuu.

Toinen kysymys, joka varmasti on Berliinissä esillä, on kysymys minkälaiseksi sotilaallinen tilanne muuttuu, jos Amerikka yhtyy sotaan. Amerikan sotaan yhtyminen tuottaa nimenomaan Italialle suuria vaaroja. Vaikka Amerikan sotalaivastoa ei suorastaan käytettäisikään sotatoimiin Välimerellä, voisi Amerikan laivasto vapauttaa suuren osan Englannin laivastoa vartiopalveluksesta Atlantilla ja jos tämä vapautunut osa lähetettäisiin Välimerelle, voisivat Italian kaikki satamat olla vaarassa tulla pommitetuiksi. Sitä paitsi katkeaisi Italian yhteys Afrikan kanssa lopullisesti. Ei ole sentähden mahdotonta että Berliinin rauhanneuvotteluissa Ranskan Vichyn hallitukselle uskollisella sotalaivastolla voi olla tärkeä osansa.

Djiboutin tärkeys Italialle voi käydä hyvin pieneksi, jos Italia, kuten minä uskon, tulee kadottamaan Abessinian. Joskin joskus Englannin kanssa tehtävässä rauhassa Englanti saataisiin pakoitetuksi luovuttamaan Abessinian takaisin Italialle, ei sillä vielä ole Abessinian kohtalo ratkaistu. Todennäköistä on että Abessinia ei sellaista ratkaisua hyväksyisi. Negus on päässyt takaisin maahansa, hänen kansansa on nyt hyvin varustettu ja myöskin voitonriemuinen saatuansa italialaiset karkoitetuiksi. Jotta italialaiset uudelleen saisivat maan haltuunsa,

täytyisi heidän vielä kerran valloittaa se, mikä nyt olisi monin verroin vaikeampaa kuin edellisellä kerralla. Ja kun tämä sota joskus päättyy, on Italian kansa niin väsynyt sotaan, ettei Mussolininkaan arvovalta sitä enää sotaan saa. Omasta puolestani uskon että Abessinia pysyväisesti saavuttaa itsenäisyytensä ja että itsenäisyyttä korkeintaan rajoittaisi Italian jonkinlainen nimellinen yliherruus, jolloin tämä nimellinen yliherruus tekisi Italialle helpommaksi niellä tuo karvas pilleri.

W. W. W. W.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: O/10

ASIA:

Ruonassa olevan lähetyksen rap. n:o 26.
Ministeri Palas.

29/10-41

N. 1064/384.

Roomassa, 29 päivänä lokakuuta 1941.

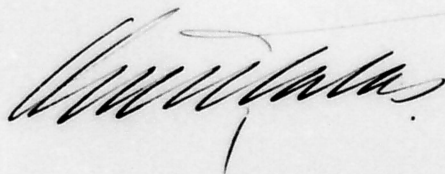
49 221
5/11-41
OSASTO
5 C10

Herra Ministeri,

Minulla on kunnia lähettää Teille, Herra
Ministeri, raporttini n:o 26, jonka otsakkeena on:

Venäjäällä olevien suomalais-ugrialaisten
kansojen kohtalo.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, syvimmän
kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri
Rolf WITTING,
Helsinki.

ROOMASSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Roomassa 29 p:nä loka kuuta 19 41.

Asia: Venäjällä olevien suomalais-
ugrilaisten kansojen kohtalo.

49 121 hae . 41
5/4-41
5 10

Ollessani Budapestissa kävi luonani Turaanilaisen Seuran puheenjohtaja, valtiosihteeri Paikert ja kertoi että Unkarin pääministeri oli häneltä pyytänyt lausuntoa, mitä voitaisiin tehdä suomalais-ugrilaisten kansojen pelastamiseksi Venäjällä. Kertojani oli laatinut memorandum, jossa hän oli esittänyt että koko Pohjois-Venäjä ainakin Uraliin saakka, mutta mieluummin Objokeen saakka liitettäisiin Suomeen ja tälle alueelle koottaisiin suomalais-ugrilaiset Venäjällä asuvat kansat. Unkarin pääministeri oli suurella mielenkiinnolla tutustunut hänen ehdotukseensa. Sanoin etten pidä mahdollisena yhdistää Suomeen sellaisia laajoja alueita ja esitin miten suunnilleen Suomessa on maan tulevia rajoja ajeltu. Lisäsin kuitenkin että minäkin olen ajatellut mitä olisi tehtävä suomalais-ugrilaisten kansojen pelastamiseksi ja että minä tällöin olin ajatellut että Pohjois-Venäjästä, ei kuitenkaan pitemmälle kuin Uraliin asti, muodostettaisiin mandaattialue sukulaiskansojamme varten. Suomi saisi tämän mandaatin, mutta kun tämä tehtävä todennäköisesti vaatisi suurempia varoja kuin Suomi olisi tilaisuudessa siihen sijoittamaan, täytyisi ajatella ainakin taloudellista yhteistoimintaa Saksan kanssa.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

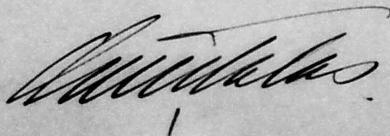
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Valtiosihteeri Paikert myönsi että viimeksimainittu ehdotus olisi käytännöllisempi. Hän painosti kuitenkin erityisesti, että toteutettakoon ehdotus missä muodossa tahansa, niin nyt on Suomen velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin näitten veljemme pelastamiseksi, lisäten että sellaista tilaisuutta kuin nyt ei todennäköisesti koskaan enää tarjoudu ja että jollei nyt näitä kansoja saada pelastetuiksi niin ne lopullisesti kansallisesti kuolevat.

Myöhemmin olimme, vaimoni ja minä, kutsutut lounaalle arkkiherttua Josef Franzin luo, joka aina on lämpimästi harrastanut Suomen sukuisia kansoja. Hänkin otti asian puheeksi ja hänen puolisonsa arkkiherttuatar Anna oli asiasta niin kiinnostunut, että haki esille kartan, jossa minun piti esittää missä suomalais-ugrilaisia kansoja asuu. Arkkiherttua huomautti erityisesti että puheena olevan ehdotuksen toteuttaminen on tärkeä ei vaan sukulaiskansojen pelastamiseksi vaan myöskin valtiolliselta kannalta. Hän sanoi pitävänsä erittäin tärkeänä että Venäjä suljettaisiin pois meriltä yleensä, koska vain sen kautta Venäjä voitaisiin tulevaisuudessa saada pysymään Europalle vaarattomana. Tämä arkkiherttuan viimeinen ajatus olisi tärkeä Suomenkin tulevien rajojen puolustamisen kannalta, koska siten poistuisi uhka Itä-Karjalan rannoilta ja Kuolan niemimaalta.

Minulle on ollut mieluisaa kertoa näistä keskusteluista, koska itse jo aikaisemmin olen tätä asiaa ajatellut ja siitä kirjoittanut ministeri Kivimäellekin, joka lienee saattanut sen hallituksenkin tietoon.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: D.

OSASTO: C10

ASIA: _____

Roomassa olevan lähetystön raportti n:o 26.

U.a. Asiamiehittäjä Saikkonen.

16/10 1941.

Rooma **SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.**

47 220 k. 41

KIRJELMÄ n:o 1004/363

27/10-41

Rooma SSA 16 P:NÄ loka KUUTA 19 41.

OSASTO	ASIA
5	C10

VIITTAUS: ..... N

P:NÄ ..... KUUTA 19 ..... P:TTY ..... n:o .....

VIITTAUS: ..... D. U. M. .... / ..... 19 .....

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Rooman-lähetystön raportti n:o 26.

Ohellisena lähetystö kunnioittaen Ministeriölle
 lähettää raporttinsa n:o 26, jonka otsakkeena on:
Italian ja Saksan ystävydestä.

V.a. Asiasoihoiteja:

Deaui Saimen

ROOMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 26.

Rooma ssa 16 p:nä loka kuuta 19 41.

Asia: Italian ja Saksan ystä-
vyydestä.

47/220/ae. 41

27/10-41

5 C10

Ennakkotietona ilmoitettiin sanomalehdissä tänään, että Saksan talousministeri Funk saapuu lähiajoin Roomaan vastaamaan Italian kauppa- ja valuutta-asiainministerin Riccardin muutama kuukausi sitten tekemään Saksen-vierailuun. Viikko sitten vieraili Italiassa Saksan postiministeri Ohnesorge. Käyntinsä oli sekini vastavierailu. Propagandaministeri Göbbels pistäytyi syyskuussa Veneziassa ministeri Pavolinia tapaamassa. Parhailaan kiertelee Pohjois-Italiassa monijäseninen saksalaisten kaupallisten piirien retkue. Hitlerjugendin osastoja retkeili syyskuussa Littoriassa. Vierailuja ja vastavierailuja siis keskytymättä Italian ja Saksen välillä.

Sitäpaitsi on 300.000 italialaista työmiestä Saksassa työssä. Saksalaisia taas on Italiassa spesialisteina ja monissa sotileallisissa tehtävissä. Libiassa on kenraali Rommelin joukot, bolshevikeja vastassa taas erinäisiä italialaisia divisioneja.

Tieteen ja taiteen alalla ei kanssakäyminen ole vähäisempää. Rooman Oopperan taitelijat kiertelevät parhailaan Saksaa, saksalaisia esitelmöitsijöitä ja taitelijoita käy tuon tuosta Milanossa, Roomassa ja muissa tärkeissä italialaisissa keskuksissa. Saksankielen kurssuja järjestetään tiheään ja

JAKELUOHJE:

Ministeriön harkinnan mukaan.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kirjakaupat ovat täynnä saksalaista kirjallisuutta.

Virallisen Italian ja Saksan yhteistyöstä ja kanssakäymisestä voisi samantapaisia esimerkkejä mainita vielä paljon.

Sillä tosiasia on: viralliset piirit noudattavat kirjaimellisesti annettuja suuntaviivoja näiden maiden välisten suhteiden syventämiseksi. Näin on tapahtunut jo vuoden 1938 kesästä alkaen, jolloin toimintamuodoista taloudellisen ja sivistyksellisen kanssakäymisen edistämiseksi sovittiin erikoisilla sopimuksilla, joita vuosittain on lisätty ja täydennetty.

Olisi kuitenkin liian optimistista selittää kanssakäymisen ja ystävyyssopimusten perustuvan molempien kansojen tunteeseen. Italian ja Saksan virallinen yhteistyö on epäilemättä pidettävä täysin erillään niistä tunteista, mitä näillä kansoilla on toisiaan kohtaan. Tästä ovat viime ajat tarjonneet ainakin yhtä paljon esimerkkejä kuin virallisten piirien ystävyydestäkin. Seuraavassa esitettäköön niistä silmiinpistävimpiä.

Aikaisemmin on jo tiedoitettu Italian väestön selvästi vihamielisestä suhtautumisesta saksalaisiin elintarviketilanteen vaikeutumisen johdosta. Kansan tällainen reagointi oli suurimmaksi osaksi ilmeisesti italialaisten omaa syytä: heikon järjestyksen ja kurinpidon vuoksi elintarvikkeiden säännöstelyssä tapahtui ikäviä erehdyksiä ja kansa napisi, syyttäen vaikeuksista aiheettomasti Italiassa lukuisina majaillevia saksalaisia. Tapaus on kuitenkin omiaan osoittamaan italialaisten tunteiden laadun ja kelpaa siten esimerkiksi näiden kansojen suhteista puhuttaessa.

Kesästä 1938 alkaen on saksankieltä harrastettu Italiassa paljon, mutta pakollisesti. Tulos on seuraavan-

lainen: Venezian kansainvälisen elokuvataidenäyttelyn toimit-
sijat ilmoittivat ulkomaalaisille vierailleen suoraan, että
saksankieltä ei taideta, sen sijaan kyllä englantia ja
ranskaa. Se olikin totta. Ja kuitenkin Saksa hallitsi mai-
nittua näyttelyä lukumääräisesti ja laadullisesti ylivoimai-
sella tavalla. Italian ulkoministeriössä on epäluokisten
virkamiesten joukossa pari kolme jotka puhuvat sujuvasti
saksa. Protokollaosastolla ei tähän asti ole ollut varsi-
naisesti ketään saksankielentaitoista; nyt on sinne otettu
varta vasten saksankielen taitonsa takia eräs Etelä-Tirolista
kotoisin oleva virkamies, joka aikaisemmin palveli propagan-
daministeriössä. Kun hän lähtee sieltä pois, on saksankielen
taito propagandaministeriössä oleva entistäkin kurjempi. Mai-
nittakoon vain, että ulkomaalaisia sanomalehtimiehiä kehoi-
tetaan vielä nytkin laatimaan kirjoitustensa lyhyet selos-
tukset propagandaministeriötä varten joko ranskan- tai eng-
lanninkielillä, koska saksankieliset selostukset olisi kui-
tenkin vielä käännettävä italiaksi.

Saksalaisia sotilaita on kielletty antautumasta kes-
kusteluihin italialaisten kanssa julkisilla paikoilla mahdol-
listen väärinkäsitysten ja välikohtausten välttämiseksi.

Sisiliassa on osa väestöä siinä määrin kyllästynyt
hallituksensa "hulluun saksalaispolitiikkaan", saksalaisiin
sotilaihin ja sotaan yleensä, että - luotettavien tietojen
mukaan - Englannin lippuja on jo valmistettu ja englantil-
laisten vastaanottoon valmistaudutaan !

Täpötäydessä omnibusvaunussa eräs tyypillisesti vaalea
saksalainen sattui astumaan erään italialaisen varpalle,
joka kimpaantuneena huudahti: "Ei riitä että saksalaiset
saavat olla Italiassa, heidän pitää seistä vielä varpail-

lammekin! " Koko vaunu räjähti hyväksyväan nauruun.

Tämänkin tapaisia esimerkkejä voisi mainita vielä useita.

Todettakoon vain, että - kuten jo Bismarck huomautti - ulkopoliittisesti Italialla ja Saksalla ei ole eriäviä intressejä - varsinkin sen jälkeen kun Hitler julisti poliittisena testamenttinaan Etelä-Tirolin kuuluvan Italiaan - ja sisäpoliittisesti ovat maat sangen yhdenmukaisia mutta kansat sinänsä näyttävät edelleenkin olevan luonteeltaan täysin vastakohtaisia ja edellytykset yhteistyön kaikinpuoliselle onnistumiselle ovat sen mukaisesti rajoitetut.

V.a. Asiainhoitaja:

Oleau & Aikinen